

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

Έναντι των Γυναικών στην
Ιουδαιο-Χριστιανική Παράδοση

Ο Μύθος και η Πραγματικότητα

Δρ. Σερίφ Αμπντελαζίμ

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

Έναντι των Γυναικών στην
Ιουδαιο-Χριστιανική Παράδοση

Ο Μύθος και η Πραγματικότητα

Συγγραφέας : Σερίφ Αμπντελαζίμ
Διδάκτωρ Πανεπιστημίου Κουϊνζ,
Κίνγκστον, Οντάριο, Καναδάς

Μετάφραση απ' τ' αγγλικό κείμενο : Νίνα Μπουρσάν-
Σολομωνίδη

Επαλήθευση : Μιχάλης Σολομωνίδης

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

ﷻ Αυτές οι Αραβικές λέξεις ρ σημαίνουν, " Είθε ο Θεός να εξυψώσει τη μνεία του και να τον προστατέψει από την ατέλεια."

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

Περιεχόμενα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	6
ΜΕΡΟΣ 1	11
ΤΟ ΣΦΑΛΜΑ ΤΗΣ ΕΥΑΣ	11
ΜΕΡΟΣ 2	14
Η ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΕΥΑΣ	14
ΜΕΡΟΣ 3	21
ΕΠΑΙΣΧΥΝΤΕΣ ΘΥΓΑΤΕΡΕΣ	21
ΜΕΡΟΣ 4	24
ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΠΑΙΔΕΙΑ	24
ΜΕΡΟΣ 5	27
ΑΚΑΘΑΡΤΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ	27
ΜΕΡΟΣ 6	29
ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑΣ	29
ΜΕΡΟΣ 7	33
ΜΟΙΧΕΙΑ;	33
ΜΕΡΟΣ 8	36
ΟΡΚΟΙ;	36
ΜΕΡΟΣ 9	39
ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΣΥΖΥΓΟΥ;	39

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

ΜΕΡΟΣ 10	45
ΔΙΑΖΥΓΙΟ	45
ΜΕΡΟΣ 11	57
ΜΗΤΕΡΕΣ;	57
ΜΕΡΟΣ 12	61
ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ;	61
ΜΕΡΟΣ 13	65
Η ΔΕΙΝΟΠΑΘΕΙΑ ΤΩΝ ΧΗΡΩΝ;	65
ΜΕΡΟΣ 14	69
ΠΟΛΥΓΑΜΙΑ;	69
ΜΕΡΟΣ 15	81
ΤΟ ΠΕΠΛΟ	81
ΜΕΡΟΣ 16	89
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	89
ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ :	99

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Πριν από πέντε χρόνια, διάβασα στο *Toronto Star* τεύχος 3 Ιουλίου 1990, του Γκουέιν Ντάιερ ένα άρθρο με τίτλο *Το Ισλάμ δεν είναι Μόνο του στα Πατριαρχικά Δόγματα*. Το άρθρο περιέγραφε τις έξαλλες αντιδράσεις των συμμετεχόντων σ' ένα συνέδριο για τις γυναίκες και την εξουσία, που πραγματοποιήθηκε στο Μόντρεαλ, σχετικά με τα σχόλια της διάσημης Αιγύπτιας φεμινίστριας Δρ. Ναουάλ Σααντάουι. Οι μη ορθές πολιτικές της δηλώσεις συμπεριέλαβαν : «τα πιο περιοριστικά στοιχεία προς τις γυναίκες βρίσκονται αρχικά στον Ιουδαϊσμό στην Παλαιά Διαθήκη, έπειτα στον Χριστιανισμό και μετά στο Κοράνιο» « όλες οι θρησκείες είναι πατριαρχικές επειδή απορρέουν από πατριαρχικές κοινωνίες» και «η κάλυψη των γυναικών με καλύπτρα δεν είναι αποκλειστική Ισλαμική εφαρμογή, αλλά μια αρχαία πολιτιστική κληρονομιά με αντιστοιχίες στις ομόριζες της θρησκείες». Οι συμμετέχοντες δεν άντεχαν να παρευρίσκονται άλλο όσο οι πίστες τους εξισωνόταν με το Ισλάμ. Έτσι, η Δρ. Σααντάουι δέχτηκε πυρά κριτικής. «Τα σχόλια της Δρα. Σααντάουι είναι απαράδεχτα. Οι απαντήσεις αποκαλύπτουν έλλειψη κατανόησης των άλλων πίστεων», δήλωσε η Μπερνίς Ντιμπούα του Παγκόσμιου Κινήματος Μητέρων. «Πρέπει να διαμαρτυρηθώ», είπε η Άλις Σάλβι του Ισραηλινού Δικτύου Γυναικών, δεν υπάρχει η αντίληψη της

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

καλύπτρας στον Ιουδαϊσμό.» Το άρθρο απέδωσε αυτές τις έξαλλες διαμαρτυρίες στην έντονη τάση της Δύσης να χρησιμοποιεί το Ισλάμ ως εξιλαστήριο θύμα για θέματα, που είναι εξίσου μέρος και της ίδιας της Δύσης στην πολιτιστική της κουλτούρα. «Οι Χριστιανές και Ιουδαίες φεμινίστριες δε θα υπέμεναν να συζητηθούν στην ίδια κατηγορία με εκείνες τους κακεντρεχείς Μουσουλμάνες,» έγραψε ο Γκούβιν Ντάιερ.

Δεν με κατέπληξε το γεγονός, ότι οι συμμετέχοντες του συνεδρίου είχαν τέτοια αρνητική στάση και ιδέα για το Ισλάμ, ειδικά όταν αναπτύχθηκαν τα γυναικεία θέματα. Στη Δύση, το Ισλάμ θεωρείται το κατ' εξοχήν σύμβολο της υπαγωγής των γυναικών. Για να καταλάβει κανείς, πόσο στερεό είναι αυτό το πιστεύω, φτάνει ν' αναφερθεί ότι το Υπουργείο Παιδείας στην Γαλλία, την πατρίδα του Βολτέρου, έδωσε πρόσφατα εντολή για αποβολή όλων των νεαρών κοριτσιών που φοράνε φερετζέ από τα Γαλλικά σχολεία!¹ Μια νεαρή Μουσουλμάνα μαθήτρια, που φοράει φερετζέ της απαγορεύεται η παιδεία στη Γαλλία, ενώ μια Καθολική μαθήτρια, που φοράει σταυρό, ή μια Ιουδαία μαθήτρια, που φοράει σκούφο την επιτρέπεται. Η σκηνή των Γάλλων αστυνομικών να εμποδίζουν τις μαντιλοδεμένες γυναίκες, από την είσοδο στο σχολείο τους είναι αξέχαστη. Θυμίζει μια άλλη αισχρή σκηνή του Νομάρχη Τζωρτζ Ουάλας της Αλαμπάμα το 1962, να στέκεται μπροστά στην πύλη ενός σχολείου προσπαθώντας να παρεμποδίσει την είσοδο των μαύρων μαθητών, για ν' εμποδίσει την κατάργηση των φυλετικών διακρίσεων στα σχολεία της Αλαμπάμα. Η

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

διαφορά των δύο σκηνών είναι ότι οι μαύροι μαθητές είχαν τη συμπόνια πολλών ανθρώπων στις Η.Π.Α., και σ' όλο τον κόσμο.

Ο Πρόεδρος Κένεντυ έστειλε την Εθνική Φρουρά των Η.Π.Α. για ν' επιβάλλει την είσοδο των μαύρων. Οι Μουσουλμάνες νεαρές όμως δεν έλαβαν βοήθεια από κανέναν. Ο σκοπός τους φαίνεται να μην τον συμμερίζεται κανένας, ούτε μέσα, μήτε έξω από την Γαλλία. Ο λόγος είναι η εκτενής παρερμηνεία, και φόβος σήμερα οτιδήποτε Ισλαμικού στον κόσμο.

Αυτό, που μου κίνησε περισσότερο την περιέργεια στο συνέδριο του Μόντρεαλ ήταν μια ερώτηση: Ήταν οι δηλώσεις της Σααντάουι, ή κάποιου από τους κριτικούς της αντικειμενικές; Με άλλα λόγια, έχουν ο Ιουδαϊσμός, ο Χριστιανισμός και το Ισλάμ την ίδια αντίληψη για τις γυναίκες; Διαφέρουν στις αντιλήψεις τους; Προσφέρουν αληθινά ο Ιουδαϊσμός και ο Χριστιανισμός καλύτερη συμπεριφορά προς τη γυναίκα απ' ότι το Ισλάμ; Ποια είναι η αλήθεια;

Δεν είναι δύσκολο να ψάξει και να βρει κανείς απαντήσεις σ' αυτά τα δύσκολα ερωτήματα. Η πρώτη δυσκολία είναι ότι πρέπει κάποιος να είναι δίκαιος και αντικειμενικός, ή τουλάχιστον, να κάνει ό,τι μπορεί για να είναι. Αυτό είναι, που το Ισλάμ εισηγείται. Το Κοράνιο έμαθε τους Μουσουλμάνους να λένε την αλήθεια, ακόμα κι αν οι πλησιέστεροί τους δεν τους αρέσει: *Κι αν μιλήσετε, να*

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

μιλήσετε δίκαια, έστω κι αν πρόκειται για συγγενή σας **(Κοράνιο 6:152)** το Κοράνιο διδάσκει.

Ω! Εσείς, που πιστεύετε! Εμείνετε στο δίκαιο. Η μαρτυρία σας να είναι καθαρά για τον Αλλάχ, έστω αν πρόκειται κατά των εαυτών σας, ή των γονιών σας, ή των συγγενών σας, είτε είναι πλούσιοι, ή φτωχοί. **(Κοράνιο 4:135)**

Η άλλη μεγάλη δυσκολία είναι η υπερβάλλουσα ευρύτητα του θέματος. Επομένως, κατά τη διάρκεια των περασμένων ετών, πέρασα πολλές ώρες διαβάζοντας την **Βίβλο**, την **Εγκυκλοπαίδεια των Θρησκειών**, και την **Ιουδαϊκή Εγκυκλοπαίδεια** ψάχνοντας γι' απαντήσεις. Διάβασα επίσης αρκετά βιβλία, που συζητάνε τη θέση της γυναίκας σε διάφορες θρησκείες γραμμένα από λόγιους, υπέρμαχους, και κριτικούς. Το υλικό, που παρουσιάζεται στ' ακόλουθα κεφάλαια αντιπροσωπεύει τα σημαντικά πορίσματα αυτής της ταπεινής έρευνας. Δεν ισχυρίζομαι ότι είμαι εντελώς αντικειμενικός. Αυτό είναι πέρα της περιορισμένης μου ικανότητας. Το μόνο που μπορώ να πω, είναι ότι προσπαθούσα μέσω αυτής της έρευνας, να πλησιάσω το Κορανικό ιδανικό του *δικαίως ομιλείν*.

Θα ήθελα να τονίσω σ' αυτήν την εισαγωγή πως ο σκοπός μου, για αυτήν τη μελέτη δεν είναι να μειώσω τον Ιουδαϊσμό, ή τον Χριστιανισμό.

Ως Μουσουλμάνοι, πιστεύουμε στη θεϊκή προέλευση και των δύο. Κανένας δεν μπορεί να είναι Μουσουλμάνος, χωρίς να πιστεύει στο Μωϋσή και στον Ιησού ως μεγάλοι προφήτες του Αλλάχ. Ο στόχος μου είναι να δικαιώσω το Ισλάμ και ν' αποδώσω φόρο τιμής, πολύ καθυστερημένο στη Δύση, στο

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

τελικό αληθινό Μήνυμα από τον Αλλάχ προς τους ανθρώπους. Επίσης, θα ήθελα να τονίσω ότι ασχολήθηκα μόνο με το Δόγμα. Το κύριο ενδιαφέρον μου, η θέση των γυναικών στις τρεις θρησκείες, όπως προκύπτουν από τις βασικές τους πηγές, κι όχι όπως εφαρμόζονται σήμερα, από τ' εκατομμύρια των οπαδών τους.

Επομένως, τα περισσότερα τεκμήρια παρατίθενται απ' το Κοράνιο, τις ρήσεις του Προφήτη Μωχάμμαντ ﷺ, την Βίβλο, το Ταλμούδ, και τις ρήσεις κάποιων, από τους πιο σημαίνοντες Πατέρες της Εκκλησίας, των οποίων οι απόψεις έχουν συμβάλλει απροσμέτρητα στην ευκρίνεια και διαμόρφωση του Χριστιανισμού. Αυτό το ενδιαφέρον στις πηγές, αφορά το γεγονός ότι η κατανόηση μιας συγκεκριμένης θρησκείας, από τις στάσεις και συμπεριφορά κάποιων από τους ονομαστικά και μόνο οπαδούς της είναι παραπειστική. Πολλοί συγχέουν την κουλτούρα με τη θρησκεία, πολλοί άλλοι δε γνωρίζουν τι λένε τα θρησκευτικά τους βιβλία, και τόσοι άλλοι, που δεν ενδιαφέρονται καν.

ΜΕΡΟΣ 1

ΤΟ ΣΦΑΛΜΑ ΤΗΣ ΕΥΑΣ

Οι τρεις θρησκείες συμφωνούν σε ένα βασικό δεδομένο: και οι γυναίκες και οι άντρες είναι δημιουργήματα του Αλλάχ, του Δημιουργού όλου του σύμπαντος. Ωστόσο, η διαφωνία αρχίζει λίγο αργότερα μετά τη δημιουργία του πρώτου άντρα, του Αδάμ, και της πρώτης γυναίκας, της Εύας. Η Ιουδαιο-Χριστιανική αντίληψη της δημιουργίας του Αδάμ και της Εύας αναφέρεται λεπτομερειακώς στη Γένεση 2:4 - 3:24. Ο Αλλάχ απαγόρευσε και στους δύο να φάνε απ' τους καρπούς του απαγορευμένου δέντρου. Το φίδι (Ο σατανάς) εξαπάτησε την Εύα για να φάει απ' αυτό και η Εύα με τη σειρά της εξαπάτησε τον Αδάμ για να φάει και αυτός μαζί της.

Όταν ο Αλλάχ επέπληξε τον Αδάμ γι' αυτό που έκανε, έριξε όλο το φταίξιμο στην Εύα, και είπε *«Η γυναίκα, που μου έδωσες, εκείνη μου έδωσε καρπό από το δέντρο και έφαγα.»* Κατά συνέχεια, ο Αλλάχ είπε στην Εύα: *«Θ' αυξήσω πολύ τον πόνο της κνοφορίας σου, και με πόνο θα γεννάς τα παιδιά σου. Θα στρέφεται η επιθυμία σου προς τον άντρα σου, αλλά αυτός θα σ' εξουσιάζει.»* Στον Αδάμ είπε ο Αλλάχ: *«Επειδή άκουσες*

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

τη γυναίκα σου, και έφαγες απ' το δέντρο, ... καταραμένη θα είναι η γη εξ' αιτίας σου. Με μόχθο θα την καλλιεργείς σ' όλη σου τη ζωή...»

Η Ισλαμική αντίληψη για την πρώτη δημιουργία βρίσκεται σε αρκετά μέρη του Κορανίου, για παράδειγμα:

Ω! Αδάμ, Κατοίκησε εσύ και η γυναίκα σου στον παράδεισο, και χαρείτε και οι δυο σας τρώγοντας όπου θέλετε, αλλά μην πλησιάσετε αυτό το δέντρο, αλλιώς θα κυλήσετε στην αδικία (την παράβαση). Τότε ο Σατανάς τους ψιθύρισε για να τους αποκαλύψει την γυμνότητα που ήταν κρυμμένη από αυτούς και είπε: «ο Κύριός σας, σας απαγόρευσε αυτό το δέντρο για να μην γίνετε άγγελοι, ή να καταστήσετε αθάνατους» Και τους ορκίστηκε λέγοντας: 'είμαι για σας πιστός σύμβουλος'. Έτσι, με δόλο κατάφερε την πτώση τους. Όταν δοκίμασαν απ' το δέντρο, τους φάνηκε η γυμνότητά τους, και άρχισαν να καλύπτονται με τα φύλλα του παραδείσου. Τότε τους φώναξε ο Κύριός τους: «Δε σας απαγόρευσα αυτό το δέντρο και σας ειδοποίησα, ότι ο Σατανάς είναι ο κηρυγμένος εχθρός σας;» Εκείνοι αποκρίθηκαν: «Κυριέ μας, αδικήσαμε τους εαυτούς μας, και αν δεν μας συγχωρέσεις και μας σπλαχνιστείς, θα είμαστε από τους χαμένους.» **(Κοράνιο, 7:19:23)**

Μια προσεκτική ματιά στις δυο αφηγήσεις της ιστορίας της Δημιουργίας, αποκαλύπτει κάποιες βασικές διαφορές. Το Κοράνιο, αντίθετα με τη Βίβλο, καταλογίζει στον Αδάμ και στην Εύα ίσα το σφάλμα τους. Πουθενά στο Κοράνιο δε βρίσκει κανείς τον παραμικρό υπαινιγμό, ότι η Εύα δελέασε τον Αδάμ να φάει απ' το δέντρο, ή ότι έφαγε πριν από αυτόν.

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

Η Εύα στο Κοράνιο δεν εμφανίζεται να δελεάζει, να παραπλανά, και ν' απατά. Επιπλέον, η Εύα δε φταίει για τους πόνους της εγκυμοσύνης. Ο Αλλάχ, σύμφωνα με το Κοράνιο, δεν τιμωρεί κανέναν για τα σφάλματα κάποιου άλλου. Και ο Αδάμ και η Εύα αμάρτησαν, και μετά ζήτησαν συγχώρεση, από τον Αλλάχ και Αυτός τους συγχώρησε και τους δυο.

ΜΕΡΟΣ 2

Η ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΕΥΑΣ

Η εικόνα της Εύας στη Βίβλο να παραπλανά, είχε ως αποτέλεσμα μια άκρως αρνητική επίπτωση στις γυναίκες, μέσω της Ιουδαίο-Χριστιανικής παράδοσης. Κυριάρχησε η πεποίθηση, ότι όλες οι γυναίκες κληρονόμησαν απ' τη μητέρα τους, τη Βιβλική Εύα, την ενοχή της, αλλά και την πονηριά της. Επομένως, ήταν όλες αναξιόπιστες, ηθικά κατώτερες, και φαύλες. Η εμμηνόρροια, η εγκυμοσύνη, και η γέννα θεωρούνταν η δίκαιη τιμωρία, για την αιώνια ενοχή του καταραμένου γυναικείου φύλου. Για να μπορέσουμε να εκτιμήσουμε, πόσο αρνητική ήταν η επίπτωση της Βιβλικής Εύας στις θηλυκές της απογόνους, πρέπει να εξετάσουμε τα γραπτά μερικών, από τους πιο σημαντικούς Ιουδαίους, και Χριστιανούς όλων των εποχών.

Ας αρχίσουμε με την Παλαιά Διαθήκη, και ας εξετάσουμε αποσπάσματα, απ' τα *Κείμενα Σοφίας*, στα οποία βρίσκουμε : «και βρήκα ότι πικρότερη, κι απ' τον θάνατο, είναι η γυναίκα, της οποίας η καρδιά είναι παγίδες και δίχτυα, και τα χέρια της δεσμά· ο αρεστός μπροστά στον Θεό θα ξεφύγει, απ' αυτή· ενώ ο αμαρτωλός θα συλληφθεί σ' αυτήν... τον οποίο ακόμα η ψυχή μου αναζητάει, αλλά δεν βρίσκω· έναν άνδρα

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

ανάμεσα σε χίλιους βρήκα· όμως, μία γυναίκα ανάμεσα σ' όλες τούτες δεν βρήκα.» (Εκκλησιαστής, 7:26-28)

Σ' ένα άλλο μέρος των Ιουδαϊκών κειμένων, που βρίσκουμε στην Καθολική Βίβλο διαβάζουμε : «Καμία φαυλότητα δεν πλησιάζει τη φαυλότητα μιας γυναίκας... Η αμαρτία ξεκίνησε με μια γυναίκα, και χάρη σ' αυτήν, όλοι πρέπει να πεθάνουμε». (Σοφία Σειράχ 25:19,24)

Οι Ιουδαίοι Ραβίνοι έχουν καταγράψει εννέα κατάρρες, που επιβλήθηκαν στις γυναίκες, ως αποτέλεσμα της Πτώσης : «Στη γυναίκα έδωσε Εκείνος, εννέα κατάρρες, και θάνατο : το φορτίο του αίματος της εμμηνόρροιας, του αίματος της παρθενιάς, το φορτίο της εγκυμοσύνης, το φορτίο της γέννας, το φορτίο της ανατροφής των παιδιών, το κεφάλι της είναι καλυμμένο, σαν να θρηνεί, τρυπάει τα αυτιά της, σαν μόνιμο σκλάβο, ή σκλάβα, που υπηρετεί τον αφέντη της, δεν είναι αξιόπιστη ως μάρτυρας, και μετά απ' όλα - ο θάνατος»²

Μέχρι και σήμερα, οι ορθόδοξοι Ιουδαίοι άντρες απαγγέλουν στην πρωινή τους προσευχή : «Δόξα να 'χεις Θεέ Βασιλιά του σύμπαντος, που δε μ' έχεις πλάσει γυναίκα». Οι γυναίκες από την άλλη πλευρά, ευχαριστούν τον Θεό κάθε πρωί, που «με έπλασες σύμφωνα κατά τη Θέλησή σου».³

Μια άλλη προσευχή, που βρίσκουμε σε πολλά ιουδαϊκά βιβλία προσευχής : «Δόξα να 'χει ο Θεός, που δε μ' έπλασε ειδωλολάτρη. Δόξα να 'χει ο Θεός, που δε μ' έπλασε γυναίκα. Δόξα να 'χει ο Θεός, που δε μ' έπλασε αμαθή».⁴

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

Ο ρόλος της Βιβλικής Εύας στον Χριστιανισμό είναι πολύ μεγαλύτερος απ' ότι στον Ιουδαϊσμό. Η αμαρτία της ήταν ζωτική, γι' όλη τη Χριστιανική πίστη διότι η Χριστιανική αντίληψη του λόγου της αποστολής του Ιησού Χριστού στη Γη, πηγάζει από την ανυπακοή της Εύας προς τον Θεό. Αμάρτησε, και μετά αποπλάνησε τον Αδάμ να την ακολουθήσει. Επομένως, ο Θεός έδιωξε και τους δύο από τ' Ουράνια στη Γη, που είχε Καταραστεί εξ' αιτίας τους. Κληροδότησαν την αμαρτία τους, που δεν είχε συγχωρήσει ο Θεός, σ' όλους τους απογόνους τους και επομένως, όλοι οι άνθρωποι γεννήθηκαν στην αμαρτία. Για να εξαγνιστούν οι άνθρωποι, απ' την «αρχική αμαρτία» τους, ο Θεός θυσίασε τον Ιησού, που θεωρείται να είναι ο Υιός του Θεού, στο σταυρό. Άρα η Εύα είναι υπεύθυνη για το λάθος της, το λάθος του συζύγου της, την αρχική αμαρτία όλης της ανθρωπότητας, και το θάνατο του Υιού Του Θεού. Μ' άλλα λόγια, μια γυναίκα, που ενέργησε μόνη της, προξένησε την πτώση της ανθρωπότητας.⁵ Και τί γίνεται με τις κόρες της; Είναι αμαρτωλές σαν κι εκείνη, και πρέπει να τους φερόμαστε ως αμαρτωλές. Ας προσέξουμε τον αυστηρό τόνο του Αγ. Παύλου στην Καινή Διαθήκη: «Μια γυναίκα πρέπει να μάθει σιωπή και πλήρη υποταγή. Δεν επιτρέπω σε μια γυναίκα να μάθει, ή ν' έχει εξουσία περισσότερο από έναν άντρα πρέπει να είναι σιωπηλή. Διότι πρώτα πλάστηκε ο Αδάμ και μετά η Εύα. Και ο Αδάμ δεν ήταν αυτός, που εξαπατήθηκε ήταν η γυναίκα, που εξαπατήθηκε και αμάρτησε.» (Α' Τιμόθεος 2:11-14)

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

Ο Αγ. Τερτυλλιανός ήταν πιο αυστηρός, από τον Αγ. Παύλο, καθώς μιλούσε στις «αγαπημένες του αδερφές» εν πίστη, είπε:⁶ « Το γνωρίζετε ότι η καθεμιά σας είναι μια Εύα; Η καταδίκη αυτού του φύλλου σας από τον Θεό, ζει σε αυτήν την εποχή: η ενοχή πρέπει απ' αναγκαιότητα επίσης να ζει. Είσαστε η πύλη του Διαβόλου. Εσείς αποσφραγίσατε τ' απαγορευμένο δέντρο. Εσείς είσαστε οι πρώτοι λιποτάκτες του Θείου Νόμου. Εσείς είσαστε εκείνη, που έπεισε εκείνον, που ο Διάβολος δεν ήταν αρκετά γενναίος για να του επιτεθεί. Εσύ άντρα κατέστρεψες τόσο εύκολα την εικόνα του Θεού. Εξαιτίας της εγκατάλειψής σου, ακόμη κι ο Υιός Του Θεού έπρεπε να πεθάνει.»

Ο Αγ. Αυγουστίνος ήταν πιστός στην κληρονομιά των προκατόχων του, έγραψε σ' ένα φίλο: «Ποια είναι η διαφορά εάν βρίσκεται σε σύζυγο, ή μητέρα, είναι η ίδια Εύα η Δελεάστρια, που πρέπει να προσέχουμε σε κάθε γυναίκα... Δεν μπορώ να καταλάβω σε τι χρησιμεύει η γυναίκα στον άντρα, αν εξαιρέσει κανείς τη λειτουργία της εγκυμοσύνης.»

Αιώνες αργότερα, ο Άγιος Θωμάς ο Ακυνάτης, ακόμη θεωρούσε τις γυναίκες ως ελαττωματικές: «Όσον αφορά την προσωπική φύση, η γυναίκα είναι ελαττωματική και αλυσιτελής, διότι η ενεργή δύναμη στον καρπό ενός άντρα τείνει στην παραγωγή μιας τέλειας ομοιότητας στο ανδρικό φύλο, ενώ η παραγωγή της γυναίκας προέρχεται απ' ένα ελάττωμα στην ενεργή δύναμη, ή κάποια υλική αδιαθεσία, ή κι ακόμη κι από κάποια εξωτερική επίδραση.»

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

Τέλος, ο διάσημος μεταρρυθμιστής Μάρτιν Λούθερ δεν μπορούσε να βρει κανένα όφελος από μια γυναίκα, εκτός του να φέρνει όσα περισσότερα παιδιά γίνεται ασχέτως των συνεπειών : « *Αν κουραστούν, ή ακόμη και πεθάνουν, αυτό δεν έχει σημασία. Ας πεθάνουν στη γέννα, γι' αυτό υπάρχουν*»

Και πάλι όλες οι γυναίκες κακολογούνται εξ' αιτίας της εικόνας της Εύας της δελεάστριας, χάρη στη Γένεση. Ανακεφαλαιώνοντας, η Ιουδαιο-Χριστιανική αντίληψη των γυναικών έχει δηλητηριαστεί, από την πεποίθηση της αμαρτωλής φύσης της Εύας και των γόνων της. Αν τώρα στρέψουμε την προσοχή μας στο τι μας λέει το Κοράνιο για τις γυναίκες, θα συνειδητοποιήσουμε σύντομα, ότι η Ισλαμική αντίληψη για τις γυναίκες είναι ριζοσπαστικά διαφορετική, από την Ιουδαιο-Χριστιανική. Ας μιλήσει το ίδιο Κοράνιο :

«Για τους Μουσουλμάνους και Μουσουλμάνες, για τους πιστούς και τις πιστές, για τους αφοσιωμένους και τις αφοσιωμένες, για τους ειλικρινείς άντρες και γυναίκες, για τους άντρες και τις γυναίκες που είναι υπομονετικοί, , για τους ταπεινούς άντρες και γυναίκες, για τους ελεήμονες άντρες και γυναίκες, για τους άντρες και τις γυναίκες που νηστεύουν, για τους άντρες και τις γυναίκες που φυλάνε την αγνότητά τους, και για τους άντρες και τις γυναίκες που ενασχολούνται με την εξύμνηση του Αλλάχ—Για αυτούς ο Αλλάχ ετοίμασε συγχώρεση και σπουδαία αμοιβή» **(Κοράνιο 33:35)**.

«Οι πιστοί, άντρες και γυναίκες αλληλο – υποστηρίζονται , προτρέπουν προς το καλό και αποτρέπουν ό,τι είναι κακό, τηρούν τακτικά και σταθερά την προσευχή, εφαρμόζουν

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

σταθερά την υποχρεωτική ελεημοσύνη (Ζακάτ), κι υπακούν τον Αλλάχ και τον Απεσταλμένο Του. Σ' αυτούς ο Αλλάχ θα δείξει το έλεός Του: γιατί ο Αλλάχ είναι Πανίσχυρος, Σοφός» **(Κοράνιο 9:71)**

«Και εισακουστήκαν οι ευχές τους και ο Κύριός τους, τούς απάντησε: Αληθινά δε θα ανεχθώ ποτέ να χαθεί το έργο κανενός σας, είτε αρσενικό είναι είτε θηλυκό, είσαστε μέλη ο ένας του άλλου» **(Κοράνιο 3:195)**

«Όποιος κάνει κακό δε θα ανταμειφθεί παρά γι' αυτό, και όποιος κάνει καλό – άντρας ή γυναίκα – και είναι πιστός, θα μπει στον Παράδεισο και θα απολαύσει όλα τ' αγαθά απεριόριστα»

«Όποιος κάνει καλό – άντρας ή γυναίκα – και είναι πιστός, θα Του δώσουμε μια καλή κι αγνή ζωή, και θα τους ανταμείψουμε σύμφωνα με τα καλύτερα που έχουν πράξει» **(Κοράνιο 16:97)**

Είναι ξεκάθαρο ότι η Κορανική άποψη για τις γυναίκες, δε διαφέρει απ' αυτή για τους άντρες. Είναι, και οι δυο είναι πλάσματα του Αλλάχ, των οποίων ο ύψιστος στόχος τους στη γη, είναι να λατρεύουν τον Κύριό τους, να κάνουν καλές πράξεις, και ν' αποφεύγουν το κακό, και οι δυο, θα εκτιμηθούν αναλόγως. Το Κοράνιο δεν αναφέρει ότι η γυναίκα είναι η πύλη του Διαβόλου, ή ότι είναι απ' τη φύση της απατηλή. Το Κοράνιο επίσης, δεν αναφέρει ότι ο άντρας είναι εικόνα του Αλλάχ. Όλοι άντρες και γυναίκες είναι πλάσματά Του, και αυτό είναι όλο. Σύμφωνα με το Κοράνιο, ο ρόλος μια γυναίκας στη γη δεν είναι περιορισμένος μόνο στην γέννα. Το Κοράνιο δε λέει ότι δεν έχουν υπάρξει έντιμες

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

γυναίκες. Αντίθετα, το Κοράνιο δίδαξε στους πιστούς, γυναίκες και άντρες, να ακολουθήσουν το παράδειγμα εκείνων των ιδανικών γυναικών, όπως η Παρθένος Μαρία, και η Σύζυγος του Φαραώ: «Και ο Αλλάχ προβάλλει ως παράδειγμα, σ' αυτούς που πιστεύουν τη σύζυγο του Φαραώ, όπου είπε: Κύριέ μου, χτίσε μου δίπλα σου έναν οίκο στον Παράδεισο και σώσε με από τον Φαραώ και τις πράξεις του, και σώσε με από τον άδικο λαό. Και την Μάριαν την κόρη του Ιμράν, που φύλαξε την αγνότητά της και της εμφυσήσαμε το πνεύμα Μας, και επιβεβαίωσε την αλήθεια του λόγου του Κύριού της και των γραπτών Του και ήταν μια από τους θεοσεβείς» **(Κοράνιο 66:11-12)**

ΜΕΡΟΣ 3

ΕΠΑΙΣΧΥΝΤΕΣ ΘΥΓΑΤΕΡΕΣ

Στην πραγματικότητα, η διαφορά ανάμεσα στην Βιβλική και στην Κορανική στάση προς το γυναικείο φύλο, αρχίζει μόλις ένα θηλυκό γεννηθεί. Για παράδειγμα, η Βίβλος δηλώνει ότι η περίοδος της τελετουργικής ακαθαρσίας της μητέρας είναι διπλή αν γεννηθεί κορίτσι, απ' ότι αν γεννηθεί αγόρι (**Λευιτικό 12:2-5**). Η Καθολική Βίβλος δηλώνει κατηγορηματικά ότι: «Η γέννηση μιας κόρης είναι απώλεια» (**Σοφία Σειράχ 30:3**)

Οι Ιουδαίοι Ραβίνοι υποχρεώσανε τους Ιουδαίους άντρες να παράγουν γόνους για πολλαπλασιαστεί το γένος. Ταυτόχρονα, δεν έκρουσαν την ξεκάθαρη προτίμησή τους για τα αρσενικά παιδιά: «Καλώς γι' αυτούς των οποίων τα παιδιά είναι αρσενικά, αλλά κακώς γι' αυτούς τα παιδιά των οποίων είναι θηλυκά», «Στη γέννηση ενός αγοριού όλα είναι χαρμόсуна...στη γέννηση ενός κοριτσιού όλα είναι λυπηρά», και «Όταν ένα αγόρι έρχεται στον κόσμο, η ειρήνη έρχεται στον κόσμο...Όταν ένα κορίτσι έρχεται, τίποτα δεν έρχεται.»

Ένα κορίτσι θεωρείται οδυνηρό φορτίο, μια πιθανή πηγή ντροπής στον πατέρα της: «Είναι η κόρη σου ισχυρογνώμων; Πρόσεξε καλά μη σε κάνει τον περίγελο των εχθρών σου, το

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

θέμα της ημέρας, τ' αντικείμενο κοινού κουτσομπολιού, και σε θέσει σε κοινή ντροπή» **(Σοφία Σειράχ 42:11)**, «Κράτα μια ισχυρογνώμων κόρη υπό αυστηρό έλεγχο, αλλιώς θα καταχραστεί οποιαδήποτε επιείκεια λάβει. Κράτα αυστηρή επιτήρηση επί το αναίσχυντο μάτι της, μην ξαφνιαστείς αν σ' ατιμάσει» **(Σοφία Σειράχ 26:10-11)**.

Αυτή ήταν η ιδέα της συμπεριφοράς προς τις κόρες ως πηγές ντροπής, που οδήγησε τους ειδωλολάτρες Άραβες, πριν την έλευση του Ισλάμ, να ασκήσουν τη θηλυκή βρεφοκτονία.

Το Κοράνιο καταδίκασε αυστηρά αυτήν την αποτρόπαια πράξη: «Όταν φτάσει σε κάποιον απ' αυτούς είδηση της γέννησης ενός θηλυκού παιδιού, το πρόσωπό του σκοτεινιάζει και γεμίζει ενδόμυχη θλίψη και γεμίζει απ' οργή. Με ντροπή κρύβεται από τους δικούς του, εξ' αιτίας της κακής είδησης, που μόλις έλαβε! Οφείλει να το κρατήσει (το κορίτσι) και να υποστεί την περιφρόνηση; ή να το θάψει στο χώμα; Τι άθλια απόφαση αυτή που θα πάρουν;» **(Κοράνιο 16:58-59)**

Πρέπει ν' αναφερθεί ότι αυτό το μοχθηρό έγκλημα δε θα είχε σταματήσει στον Αραβικό κόσμο, αν δεν υπήρχε η δύναμη των σκληρών επιταγών, που χρησιμοποίησε το Κοράνιο για να καταδικάσει αυτήν την πράξη, Επιπλέον, το Κοράνιο, δεν κάνει καμία διάκριση ανάμεσα στ' αγόρια και τα κορίτσια. Σ' αντίθεση με την Βίβλο, το Κοράνιο θεωρεί την γέννηση ενός κοριτσιού, ως δώρο και ευλογία από τον Αλλάχ, όπως και την γέννηση ενός αγοριού. Το Κοράνιο ακόμη αναφέρει την ευλογία της γέννησης πρώτα του κοριτσιού : « Στον Αλλάχ ανήκει η κυριαρχία των ουρανών και της γης. Δημιουργεί ό,τι

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

επιθυμεί. Χαρίζει σε όποιον επιθυμεί θηλυκά (κόρες) και σε όποιον επιθυμεί αρσενικά (γιούς)» **(Κοράνιο42:49).**

Για να σβήσει όλα τα ίχνη της θηλυκής βρεφοκτονίας στην αρτιγενή Μουσουλμανική κοινωνία, ο Προφήτης Μωχάμμαντ ﷺ υποσχέθηκε σ' εκείνους που είχαν ευλογηθεί με κόρες μια αμοιβή σπουδαία, αν τις ανέθρεφαν ευγενώς: «Αυτός που επωμίζεται με την ανατροφή θυγατέρων, και συμπεριφέρεται σ' αυτές καλά, αυτές θα του είναι προστασία ενάντια στη Φωτιά της Κολάσεως» **(Μπουχάρι και Μούσλιμ),** «Όποιος συντηρήσει δυο κορίτσια μέχρι ν' ωριμάσουν, αυτός κι εγώ θα φτάσουμε την ημέρα της Ανάστασης έτσκι εσμιξε ο Προφήτης τα δάχτυλά του (δείκτης και Μεσαίο) » **(Μούσλιμ).**

ΜΕΡΟΣ 4

ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΠΑΙΔΕΙΑ

Η διαφορά ανάμεσα στην Βιβλική και την Κορανική αντίληψη για τις γυναίκες, δεν περιορίζεται μόνο στα θηλυκά νεογνά, επεκτείνεται πολύ περισσότερο. Ας συγκρίνουμε τις στάσεις τους απέναντι σε κάποια, που προσπαθεί να μάθει τη θρησκεία της. Η καρδιά του Ιουδαϊσμού είναι η Τορά, ο Νόμος. Ωστόσο, σύμφωνα με το Ταλμούδ, *«οι γυναίκες εξαιρούνται από τη μελέτη του Νόμου.»* Μερικοί Ιουδαίοι Ραβίνοι δήλωσαν *«Ας αφήσουμε τις λέξεις του Νόμου να καταστραφούν απ' τη φωτιά, παρά να μεταδοθούν στις γυναίκες»*, και *«Όποιος μάθει στην κόρη του τον Νόμο είναι σαν να της έμαθε αισχρότητα»*⁸

Η στάση του Αγ. Παύλου στην Καινή Διαθήκη δεν είναι πιο διαφορετική: *«Όπως σ' όλες τις συναθροίσεις των αγίων, οι γυναίκες πρέπει να παραμένουν σιωπηλές στις εκκλησίες. Δεν τους επιτρέπεται να μιλήσουν, αλλά πρέπει να είναι σε υποταγή όπως λέει ο νόμος. Αν θέλουν να ρωτήσουν για κάτι, πρέπει να ρωτήσουν τους συζύγους τους στο σπίδιότι είναι αισχρό για μια γυναίκα να μιλάει στην εκκλησία.»* (Προς Κορίνθιους Α' 14:34-35)

Πώς μπορεί μια γυναίκα να μάθει αν δεν της επιτρέπεται να μιλήσει; Πώς μπορεί μια γυναίκα να καλλιεργηθεί

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

διανοητικά, αν είναι υποχρεωμένη να είναι σε κατάσταση πλήρους υποταγής; Πως μπορεί να πλατύνει τους ορίζοντές της, αν η μόνη της πηγή πληροφοριών είναι ο σύζυγός της στο σπίτι;

Τώρα για να είμαστε δίκαιοι, πρέπει να ρωτήσουμε: είναι καθόλου διαφορετική η στάση του Κορανίου; Μια μικρή ιστορία που αναφέρεται στο Κοράνιο συνοψίζει τη στάση του περιληπτικά: Η Χάουλα ήταν μια Μουσουλμάνα, της οποίας ο σύζυγος, Άους, εκφώνησε αυτή τη δήλωση σε στιγμή θυμού: «Είσαι για μένα όπως είναι η μητέρα μου». Αυτή η δήλωση για τους ειδωλολάτρες Άραβες σήμαινε δήλωση διαζυγίου, η οποία ελευθέρωνε τον άντρα από οποιαδήποτε συζυγικά καθήκοντα, αλλά δεν έδινε στη γυναίκα την ελευθερία να φύγει απ' το σπίτι του συζύγου της, ή να παντρευτεί άλλον άντρα. Ακούγοντας αυτά τα λόγια από το σύζυγό της, η Χάουλα ήταν σ' άθλια κατάσταση. Πήγε κατευθείαν στον Προφήτη του Ισλάμ να ρωτήσει για την υπόθεσή της. Ο Προφήτης γνωμάτευσε, ότι πρέπει να κάνει υπομονή, εφόσον δε φαινόταν να υπάρχει άλλη έξοδος. Η Χάουλα συνέχισε να αντιλέγει με τον Προφήτη προσπαθώντας να σώσει τον ανασταλμένο γάμο της. Σύντομα, το Κοράνιο μεσολάβησε : η παράκληση της Χάουλα έγινε δεκτή. Η θεϊκή ετυμηγορία κατήργησε αυτό το άνομο έθιμο. Ένα ολόκληρο κεφάλαιο (Κεφάλαιο 58) του Κορανίου, του οποίου τίτλος είναι «Αλμουτζάντιλα», ή «Η Αντιλέγουσα» καταχωρήθηκε μετά απ' αυτό το επεισόδιο:

«Ο Αλλάχ εισάκουσε τον λόγο αυτής, που αντέλεγε μαζί σου αναφορικά με το σύζυγό της, και διαμαρτυρόταν

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

απευθύνοντας την καταγγελία της στον Αλλάχ. Αλλάχ ακούει το διάλογό σας, καθόσον ο Αλλάχ ακούει και βλέπει βαθιά τα πάντα...» **(Κοράνι 58:1)**

Μια γυναίκα στην Κορανική αντίληψη, έχει το δικαίωμα να αντιλέγει ακόμη και με τον Προφήτη του Ισλάμ τον ίδιο. Κανένας δεν έχει το δικαίωμα να την αναγκάσει να σιωπήσει. Δεν είναι υποχρεωμένη να θεωρεί το σύζυγό της τη μια και μόνη πηγή πληροφόρησης σε θέματα νόμου και θρησκείας.

ΜΕΡΟΣ 5

ΑΚΑΘΑΡΤΕΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ

Οι Ιουδαϊκοί νόμοι και κανόνες σχετικά με τις γυναίκες, που έχουν έμμηνα είναι στο έπακρον περιοριστικοί. Η Παλαιά Διαθήκη θεωρεί κάθε γυναίκα, που έχει έμμηνα ως ακάθαρη. Επιπλέον, η ακαθαρσία της «μολύνει» και τους άλλους. Οποιοδήποτε, ή οτιδήποτε αγγίζει γίνεται ακάθαρο για μια μέρα: «Όταν μια γυναίκα έχει την κανονική ροή αίματος, η ακαθαρσία της μηνιαίας της περιόδου θα διαρκέσει επτά ημέρες, και όποιος την αγγίζει θα είναι ακάθατος μέχρι την εσπέρα. Σε ό,τι ξαπλώσει επάνω σ' αυτή την περίοδο θα είναι ακάθαρο και σε ό,τι καθίσει θα είναι ακάθαρο. Όποιος αγγίζει το κρεβάτι της πρέπει να πλύνει τα ρούχα του και να πλυθεί ο ίδιος με νερό, και θα είναι ακάθατος μέχρι την εσπέρα. Είτε είναι το κρεβάτι ή οτιδήποτε άλλο κάθισε επάνω, όποιος τα' αγγίζει, θα είναι ακάθατος έως την εσπέρα» (Λευιτικό 15:19-23)

Λόγω της «μολυντικής» της φύσης μια γυναίκα, που είχε έμμηνα συχνά 'εξοριζόταν' ούτως ώστε ν' αποφευχθεί οποιαδήποτε πιθανότητα να έρθει σε επαφή με κανέναν. Τη στέλνανε σ' ένα σπίτι, που λεγόταν «το σπίτι της ακαθαρσίας» καθ' όλη τη διάρκεια της ακαθαρσίας της.⁹ Το

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

Ταλμούδ θεωρεί μια γυναίκα σε έμμηνα «καίρια» ακόμη και χωρίς σωματική επαφή: «Οι ραβίνοι μας δίδασκαν:... εάν μια γυναίκα, που έχει έμμηνα περάσει ανάμεσα σε δυο (άντρες), εάν είναι στην αρχή της έμμηνος θα προκαλέσει θάνατο σ' έναν από αυτούς, και εάν είναι στα τέλη της έμμηνος θα προκαλέσει διαμάχη ανάμεσά τους» (β Πες. 111α)

Επιπλέον, ο σύζυγος μιας γυναίκας, που έχει περίοδο, απαγορευόταν να μπει στη Συναγωγή, αν είχε μολυνθεί, έστω κι από τη σκόνη κάτω από τα πόδια της. Ο ιερέας του οποίου η σύζυγος, κόρη, ή μητέρα είχε έμμηνα δε μπορούσε να πραγματοποιήσει ιερατική απαγγελία στη Συναγωγή.¹⁰ Έτσι εξηγείται το γεγονός, ότι πολλές Ιουδαίες γυναίκες αναφέρονται ακόμη στην εμμηνόρροια ως «η κατάρα».¹¹

Το Ισλάμ δε θεωρεί μια γυναίκα με έμμηνα να έχει κάποιου είδους «μεταδοτικής ακαθαρσίας». Ούτε την θεωρείται «άθικτη» ούτε «καταραμένη». Ζει την κανονική της ζωή μ' έναν μόνο περιορισμό: Ένα παντρεμένο ζευγάρι δεν επιτρέπεται να έχουν την ερωτική επαφή (Συνουσία) κατά τη διάρκεια της εμμηνόρροιας, τα υπόλοιπα, όπως τα ερωτικά χάδια μεταξύ του παντρεμένου ζευγαριού, επιτρέπονται και οποιαδήποτε άλλη φυσική επαφή επίσης. Μια γυναίκα μ' έμμηνα απαλλάσσεται από κάποιες θρησκευτικές επιταγές, όπως η καθημερινή προσευχή η νηστεία και να αγγίξει το Κοράνι.

ΜΕΡΟΣ 6

ΚΑΤΑΘΕΣΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑΣ

Ένα άλλο θέμα, πάνω στο οποίο διαφωνούν το Κοράνι και η Βίβλος, είναι το θέμα της γυναίκας, που καταθέτει μαρτυρία. Είναι αλήθεια ότι το Κοράνι δίδαξε τους πιστούς, που ασχολούνται με οικονομικές συναλλαγές, να εκλαμβάνουν για μάρτυρες δύο άντρες, ή έναν άντρα και δύο γυναίκες (**Κοράνιο 2:282**). Ωστόσο, αληθεύει επίσης ότι το Κοράνιο, σ' άλλες περιπτώσεις, δέχεται τη μαρτυρία μιας γυναίκας, ως ίση μ' αυτή ενός άντρα. Η μαρτυρία μιας γυναίκας δύναται ακόμα και να ακυρώσει τη μαρτυρία ενός άντρα. Εάν ένας άντρας κατηγορήσει τη σύζυγό του για μοιχεία, απαιτείται από το Κοράνιο να ορκιστεί επίσημα πέντε φορές, ως απόδειξη της ενοχής της γυναίκας του. Εάν η σύζυγος αρνηθεί και ορκιστεί παρόμοια πέντε φορές, δε θεωρείται ένοχη, και στις δύο περιπτώσεις ο γάμος διαλύεται (**Κοράνιο 24:6-10**).

Από την άλλη, δεν επιτρέπονταν στις γυναίκες να καταθέτουν μαρτυρία στην πρώιμη Ιουδαϊκή κοινωνία.¹² Οι Ραβίνοι υπολόγιζαν το γεγονός ότι οι γυναίκες δεν καταθέτουν μαρτυρία ως μια από τις εννέα κατάρρες, που επιβλήθηκαν σε όλες τις γυναίκες λόγω της πτώσης (βλ. κεφ.

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

«Η κληρονομιά της Εύας»). Δεν επιτρέπεται στις γυναίκες στο σημερινό Ισραήλ να καταθέτουν στα Ραβινικά δικαστήρια.¹³ Οι Ραβίνοι ερμηνεύοντας γιατί οι γυναίκες δεν μπορούν να καταθέτουν μαρτυρία επικαλούνται την **Γένεση 18:9-16**, όπου αναφέρεται ότι η Σάρα, η γυναίκα του Αβραάμ είχε πει ψέματα. Οι Ραβίνοι χρησιμοποιούν αυτό το περιστατικό, ως ένδειξη ότι οι γυναίκες είναι αναξιόπιστες για να καταθέτουν μαρτυρία. Αξιοσημείωτο είναι ότι αυτή η ιστορία, που αφηγείται στη **Γένεση 18:9-16** έχει αναφερθεί στο Κοράνιο δίχως κανέναν υπαινιγμό της Σάρας να ψεύδεται (**Κοράνιο 11:69-74, 51:24-30**). Στη Χριστιανική Δύση, και ο εκκλησιαστικός αλλά κι ο αστικός νόμος απαγόρευε τις γυναίκες να καταθέτουν έως τα τέλη του περασμένου αιώνα.

¹⁴

Εάν ένας άντρας κατηγορήσει τη σύζυγό του για μοιχεία, η κατάθεσή της δε θα ληφθεί υπ' όψη καθόλου σύμφωνα με τη Βίβλο. Η κατηγορημένη σύζυγος πρέπει να υποβληθεί σε δίκη με δοκιμασία. Σ' αυτή τη δίκη η σύζυγος αντιμετωπίζει μια πολυμερής και ταπεινωτική τελετουργία, που υποτίθεται θ' αποδείκνυε την ενοχή, ή αθωότητά της (**Αριθμοί 5:11-31**). Εάν βρεθεί ένοχη μετά απ' αυτήν τη δοκιμασία, θα καταδικαστεί σε θάνατο. Εάν βρεθεί αθώα, ο σύζυγός θ' αθωωθεί από κάθε αδικοπραξία.

Εξάλλου, εάν ένας άντρας παντρευτεί μια γυναίκα, και την κατηγορήσει ότι δεν είναι παρθένα, η μαρτυρία της δεν λαμβάνεται υπ' όψη.

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

Οι γονείς της είναι που έπρεπε ν' αποδείξουν στους πρεσβύτερους της πόλης. Εάν οι γονείς δεν μπορούσαν ν' αποδείξουν την αθωότητα της κόρης τους, καταδικάζονταν σε λιθοβολισμό μέχρι θανάτου στα σκαλοπάτια του σπιτιού του πατέρα της. Εάν οι γονείς της μπορούσαν ν' αποδείξουν την αθωότητά της, επιβαλλόταν στο σύζυγο μόνο πρόστιμο εκατό αργυρούς σίκλους και δε μπορούσε να πάρει διαζύγιο απ' τη γυναίκα του για όσο ζούσε:

«Αν κάποιος παντρευτεί γυναίκα, και συνουσιαστεί μ' αυτήν, και τη μισήσει, και τη διαβάλλει και δυσφημίσει, λέγοντας: 'Παντρεύτηκα αυτήν την γυναίκα, και όταν την πλησίασα δε βρήκα απόδειξη της παρθενιάς της', τότε, ο πατέρας της κοπέλας και η μητέρα της θα προβάλλουν στους πρεσβύτερους της πόλης, στην πύλη, την απόδειξη της παρθενιάς της κοπέλας. Ο πατέρας της κοπέλας θα πει στους πρεσβύτερους: «Έδωσα την κόρη μου σ' αυτόν τον άντρα για γυναίκα, κι αυτός τη μισεί. Και την διέβαλλε, λέγοντας: Δεν βρήκα την κόρη σου παρθένα. Όμως να τα σημάδια της παρθενιάς της κόρης μου.» Και θα εκθέσουν τότε οι γονείς της το ύφασμα μπροστά στους πρεσβύτερους της πόλης, και οι πρεσβύτεροι της πόλης εκείνης θα πάρουν τον άντρα αυτόν και θα τον τιμωρήσουν. Θα του επιβάλουν πρόστιμο 100 αργυρούς σίκλους, και θα τους δώσουν στον πατέρα της κοπέλας, επειδή αυτός δυσφήμισε παρθένα Ισραηλίτισσα. Θα συνεχίσει να είναι σύζυγός του, δεν μπορεί να τη χωρίσει για όσο αυτός ζει. Αν, όμως, η κατηγορία είναι αληθινή, και δεν υπάρχει απόδειξη της παρθενιάς της κοπέλας, τότε θα πάνε την κοπέλα στο κατώφλι

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

του σπιτιού του πατέρα της, και εκεί οι άνθρωποι της πόλης θα την λιθοβολήσουν μέχρι θανάτου· επειδή, έπραξε με καταισχύνη στο Ισραήλ διαπράττοντας πορνεία, ενώ ήταν στο σπίτι του πατέρα της. Πρέπει να εξαγνιστείς, από το κακό, που έχεις μέσα σου.» (Δευτερονόμιο 22:13-21)

ΜΕΡΟΣ 7

ΜΟΙΧΕΙΑ;

Η μοιχεία θεωρείται αμαρτία σ' όλες τις θρησκείες. Η Βίβλος ορίζει τη θανατική ποινή για το μοιχό και για τη μοιχαλίδα (**Λευιτικό 20:10**). Και το Ισλάμ επίσης τιμωρεί ίσα το μοιχό και τη μοιχαλίδα (**Κοράνιο 24:2**). Ωστόσο, ο ορισμός του Κορανίου για τη μοιχεία είναι διαφορετικός απ' τον ορισμό του στην Βίβλο. Η μοιχεία, σύμφωνα με το Κοράνιο είναι η εμπλοκή ενός παντρεμένου άντρα, ή παντρεμένης γυναίκας σε εξωσυζυγική σχέση. Η Βίβλος θεωρεί μόνο την εξωσυζυγική σχέση μιας παντρεμένης γυναίκας ως μοιχεία. (**Λευιτικό 20:10, Δευτερονόμιο 22:22, Παροιμίες 6:20-7:27**).

«Εάν βρεθεί άντρας να συνουσιάζεται με σύζυγο άλλου άντρα, τότε πρέπει να θανατωθούν και οι δύο, ο άνδρας που κοιμήθηκε με τη γυναίκα, και η γυναίκα. Πρέπει να εξαγνίσεις το κακό από τον Ισραήλ.» (**Δευτερονόμιο 22:22**)

«Και ο άντρας, που θα μοιχεύσει τη σύζυγο άλλου άντρα, που θα μοιχεύσει τη γυναίκα του πλησίον του, θα θανατωθεί οπωσδήποτε, αυτός που μοιχεύει κι εκείνη που μοιχεύεται» (**Λευιτικό 20:10**).

Σύμφωνα με το Βιβλικό ορισμό, εάν ένας άντρας συνουσιαστεί με μια ανύπαντρη γυναίκα, αυτό δε θεωρείται

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

καθόλου έγκλημα. Ο παντρεμένος άντρας, που έχει εξωσυζυγικές σχέσεις μ' ανύπαντρες γυναίκες δεν είναι μοιχός, και οι ανύπαντρες γυναίκες, που εμπλέκονται μαζί του δεν είναι μοιχαλίδες. Το έγκλημα της μοιχείας διαπραττεται μόνο όταν ένας άντρας, παντρεμένος, ή ανύπαντρος, συνουσιαστεί με παντρεμένη γυναίκα. Σ' αυτή την περίπτωση ο άντρας θεωρείται μοιχός, ακόμα κι αν δεν είναι παντρεμένος, και η γυναίκα θεωρείται μοιχαλίδα. Εν συντομία, η μοιχεία είναι μια παράνομη συνουσία, που εμπλέκει μια παντρεμένη γυναίκα. Η εξωσυζυγική σχέση, ενός παντρεμένου άντρα, δεν είναι καθαυτή έγκλημα στην Βίβλο. Γιατί είναι τυπική η διττή ηθική; Σύμφωνα με την Ιουδαϊκή Εγκυκλοπαίδεια, η σύζυγος θεωρούνταν κτήμα του συζύγου και η μοιχεία αποτελούσε παραβίαση του αποκλειστικού δικαιώματος του συζύγου της επάνω της σύζυγος δεν είχε ως κτήμα του συζύγου της τέτοιο δικαίωμα επάνω του.¹⁵ Δηλαδή, εάν ο άντρας είχε ερωτική επαφή με παντρεμένη γυναίκα, θα παραβίαζε την ιδιοκτησία άλλου άντρα, και γι' αυτό έπρεπε να τιμωρηθεί.

Έως και σήμερα στο Ισραήλ, εάν ένας παντρεμένος άντρας παρασυρθεί σε εξωσυζυγική σχέση με μια ανύπαντρη γυναίκα, τα παιδιά του απ' αυτή τη γυναίκα θεωρούνται νόμιμα. Αλλά, εάν μια παντρεμένη γυναίκα έχει σχέση μ' άλλον άντρα, παντρεμένο ή ανύπαντρο, τα παιδιά της απ' αυτόν τον άντρα δεν είναι μόνο νόθα αλλά είναι απαγορευμένα απ' το να παντρευτούν

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

άλλους Ιουδαίους, εκτός από τους προσήλυτους και τ' άλλα νόθα. Αυτή η απαγόρευση παραδίδεται στους απογόνους των παιδιών για 10 γενεές εωσότου το μίasma της μοιχείας να απαλειφθεί.¹⁶

Το Κοράνιο απ' την άλλη, δε θεωρεί ποτέ καμία γυναίκα ως κτήμα κανενός άντρα. Το Κοράνιο εύγλωττα περιγράφει τη σχέση των συζύγων λέγοντας:

«Κι από τα θαυμαστά Του σημάδια, είναι ότι έπλασε από τον ίδιο τον εαυτό σας συζύγους για να συγκατοικείτε ήσυχα μαζί τους, και προόρισε ανάμεσά σας να φωλιάσει αγάπη, και στοργή. Απ' όλα αυτά συνάγουν διδάγματα(σημάδια) όσοι στοχάζονται.» **(Κοράνιο 30:21)**

Αυτή είναι η αντίληψη του Κορανίου για τον γάμο: αγάπη, ευσπλαχνία, και γαλήνη, όχι κτήση και διπλά πρότυπα.

ΜΕΡΟΣ 8

ΟΡΚΟΙ;

Σύμφωνα με τη Βίβλο, ένας άντρας πρέπει να εκπληρώνει τους όρκους που κάνει στο Θεό. Δεν πρέπει να αθετήσει τον λόγο του. Από την άλλη, ο όρκος μιας γυναίκας δεν της είναι δεσμευτικός. Πρέπει να εγκριθεί από τον πατέρα της, αν ζει στο σπίτι του, ή από το σύζυγό της, αν είναι παντρεμένη. Εάν ο πατέρας/σύζυγος δεν εγκρίνει τους όρκους της κόρης/συζύγου του, οι όρκοι που κάνει είναι άκυροι:

«Αλλά εάν ο πατέρας της την απαγορέψει όταν το μάθει, κανένας από τους όρκους της, ή τις υποσχέσεις με τους οποίους δεσμεύτηκε θα ισχύει... Ο σύζυγος μπορεί να επικυρώσει, ή να ακυρώσει οποιονδήποτε όρκο, που θα την κάνει να αρνηθεί τον εαυτό της» (Αριθμοί : 30:2-15)

Γιατί ο λόγος μιας γυναίκας δεν της είναι δεσμευτικός; Η απάντηση είναι απλή: διότι είναι ιδιοκτησία του πατέρα της, πριν το γάμο, ή του συζύγου της μετά το γάμο. Ο έλεγχος του πατέρα στην κόρη του ήταν απόλυτος σε σημείο που αν ήθελε, μπορούσε να την πουλήσει! Αναφέρεται στα γραπτά των Ραβίνων ότι: «Ο άντρας μπορεί να πουλήσει την κόρη του, αλλά η γυναίκα δεν μπορεί να πουλήσει την κόρη της: ο άντρας μπορεί ν' αρραβωνιάσει την κόρη του, αλλά η γυναίκα δεν

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

μπορεί ν' αρραβωνιάσει την κόρη της»¹⁷ Η Ραβινική Γραμματολογία αναφέρει επίσης ότι ο γάμος αντιπροσωπεύει τη μεταφορά του ελέγχου, από τον πατέρα στο σύζυγο: «ο αρραβώνας, κάνει μια γυναίκα ιερή ιδιοκτησία — την απαράβατη ιδιοκτησία—συζύγου...». Προφανώς, εάν η γυναίκα θεωρείται ιδιοκτησία κάποιου άλλου, δεν μπορεί να δίνει υποσχέσεις, που δεν εγκρίνει ο ιδιοκτήτης της.

Είναι αξιοσημείωτο ότι αυτή η Βιβλική οδηγία, που αφορά τους όρκους των γυναικών είχε αρνητικές επιπτώσεις στις Ιουδαιο-Χριστιανές γυναίκες, έως τις αρχές αυτού του αιώνα. Μια παντρεμένη γυναίκα στο Δυτικό κόσμο δεν είχε νομική υπόσταση. Καμία της πράξη δεν είχε δικαιοπρακτική αξία. Ο σύζυγός της μπορούσε ν' ακυρώσει οποιοδήποτε συμβόλαιο, ή συμφωνία στην οποία είχε προβεί μόνη της. Οι γυναίκες στη Δύση (τη μεγαλύτερη κληρονόμο της Ιουδαιο-Χριστιανικής παράδοσης) δε μπορούσαν να συνάψουν δεσμευτικές συμβάσεις, γιατί πρακτικά δεν ήταν αυταξούσιες. Οι Δυτικές γυναίκες υπέφεραν για περίπου δυο χιλιάδες χρόνια, εξαιτίας της Βιβλικής στάσης αναφορικά με τη θέση της γυναίκας έναντι των πατέρων και των συζύγων τους.¹⁸ Στο Ισλάμ, ο όρκος κάθε Μουσουλμάνου, άντρα ή

γυναίκας, είναι δεσμευτικός γι' αυτόν/αυτήν. Κανένας δεν έχει τη δύναμη να ακυρώσει τους όρκους κανενός.

Σε περίπτωση που αποτύχει να διατηρήσει ιερό όρκο, γυναίκα ή άντρας, πρέπει να εξαγνιστεί όπως αναφέρει το Κοράνιο:

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

«Ο Αλλάχ δε θα σας τιμωρήσει για όσα ορκίζεστε ασυνάρτητα, αλλά θα σας τιμωρήσει για όσα ορκίζεστε με επίγνωση. Ο εξιλασμός της επιορκίας γίνεται με παροχή διατροφής σε 10 πτωχούς ποιοτικά και ποσοτικά ανάλογης μ' αυτή των οικογενειών σας, ή με το ρουχισμό τους, ή μ' απελευθέρωση ενός αργυρώνητου. Οποιος αδυνατεί να πράξει τα προειρημένα να νηστεύσει τρεις μέρες ως εξιλασμό της επιορκίας του. Να τηρείτε τους όρκους σας. Μ' αυτόν τον τρόπο, ο Αλλάχ αποκαλύπτει τα θαυμαστά Του για να Τον ευγνωμονείτε» **(Κοράνιο 5:89)**

Οι Σύντροφοι του Προφήτη Μωχάμμαντﷺ, άντρες και γυναίκες, έδιναν τον όρκο της πίστης σ' αυτόν προσωπικά. Οι γυναίκες, όπως και οι άντρες, πήγαιναν σ' αυτόν οικειοθελώς και ορκίζονταν.

«Προφήτη! Αν σου έρθουν οι πιστές γυναίκες δίνοντας όρκο αφοσίωσης, ομολογώντας ότι δεν βάζουν άλλον συνέταιρο με το θεό (δε λατρεύουν άλλον παρά μόνο τον Αλλάχ), και δεν κλέβουν, δε μοιχεύουν, δε σκοτώνουν τα τέκνα τους, δεν ανάγουν στους συζύγους τους τέκνα που δεν τους ανήκουν, και να μη σ' παρακούουν σε κάθε αγαθή υπόδειξη (κάθε καλό) , τότε να δεχτείς τον της πίστης τους και επικαλέσου τον Αλλάχ για συγχώρεση, γιατί ο Αλλάχ πάντα συγχωρεί και είναι Πολνεύσπλαχνος» **(Κοράνιο 60:12).**

Ένας άντρας δεν μπορούσε να δώσει όρκο εκ μέρους της κόρης του, ή της συζύγου του. Ούτε μπορούσε κανένας άντρας ν' ακυρώσει όρκο καμίας από τις συγγενείς του.

ΜΕΡΟΣ 9

ΠΕΡΙΟΥΣΙΑ ΤΗΣ ΣΥΖΥΓΟΥ;

Οι τρεις θρησκείες μοιράζονται μια ακλόνητη πίστη στο γάμο και στην οικογενειακή ζωή. Συμφωνούν επίσης στην αρχηγία της οικογένειας από τον άντρα. Όμως, υπάρχουν τεράστιες διαφορές ανάμεσα στις τρεις θρησκείες για το σεβασμό στα όρια αυτής της αρχηγίας. Η Ιουδαίο-Χριστιανική παράδοση, σε αντίθεση με το Ισλάμ, στην ουσία επεκτείνει την αρχηγία του άντρα σε ιδιοκτησία της γυναίκας.

Η Ιουδαϊκή παράδοση σχετικά με το ρόλο του άντρα προς τη σύζυγό του πηγάζει από την αντίληψη ότι του ανήκει, όπως του ανήκουν οι σκλάβοι.¹⁹ Αυτή η αντίληψη ήταν ο λόγος πίσω από το διπλό πρότυπο στους νόμους της μοιχείας και πίσω από την ικανότητα του άντρα ν' ακυρώνει τους όρκους της συζύγου του. Αυτή η αντίληψη ευθύνεται επίσης για την αποστέρηση της γυναίκας του ελέγχου της ιδιοκτησίας και των κερδών της. Μόλις παντρευόταν μια Ιουδαία γυναίκα, τα δικαιώματά της για έλεγχο της περιουσίας και των κερδών μεταφέρονταν στο σύζυγό της. Οι Ιουδαίοι Ραβίνοι υποστήριξαν το δικαίωμα του συζύγου στην περιουσία της συζύγου του ως φυσική συνέπεια της κατοχής του: «Εφόσον κάποιος έχει στην κατοχή του μια γυναίκα δεν

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

έπεται να έχει και την περιουσία της στην κατοχή του;», και «Εφόσον απέκτησε τη γυναίκα δεν πρέπει επίσης ν' αποκτήσει και την περιουσία της;»²⁰ Έτσι, ο γάμος γινόταν αιτία να γίνουν πρακτικά απένταρες και οι πιο πλούσιες γυναίκες. Το Ταλμούδ περιγράφει την οικονομική κατάσταση μιας συζύγου ως ακολούθως:

«Πώς μπορεί ν' έχει τίποτα μια γυναίκα, τι είναι δικό της ανήκει στο σύζυγό της. Ότι είναι δικό του, του ανήκει και ό,τι είναι δικό της επίσης του ανήκει. Τα κέρδη της και ό,τι βρει στους δρόμους είναι επίσης δικά του. Τα αντικείμενα του νοικοκυριού, ακόμα και τα ψίχουλα του ψωμιού στο τραπέζι, είναι δικά του. Αν καλέσει επισκέπτη στο σπίτι της και τον ταΐσει, εν αγνοία του συζύγου της, τότε κλέβει το σύζυγό της...» (Σαν. 71α, Γιτ. 62α)

Ο λόγος αυτής της πρακτικής ήταν να προσελκύσει τους γαμπρούς. Μια ιουδαϊκή οικογένεια έδινε στην κόρη τους μερίδιο, από την περιουσία του πατέρα της, για να χρησιμεύσει ως προίκα σε περίπτωση γάμου. Ήταν η προίκα, που έκανε τις Ιουδαίες κόρες ανεπιθύμητο βάρος στους πατέρες τους. Ο πατέρας έπρεπε να μεγαλώσει την κόρη του για χρόνια, και μετά να ετοιμαστεί για το γάμο της παρέχοντας μεγάλη προίκα.

Έτσι, ένα κορίτσι σε ιουδαϊκή οικογένεια ήταν βάρος, και καθόλου απόκτημα.²¹ Αυτό το βάρος εξηγεί γιατί η γέννηση μιας κόρης δε γιορτάζονταν με χαρά στην παλιά ιουδαϊκή κοινωνία (βλ. το κεφάλαιο «Επαίσχυντες Κόρες;»). Η προίκα ήταν το γαμήλιο δώρο, που έδιναν στον γαμπρό υπό τον όρο

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

της μίσθωσης. Ο σύζυγος έπραττε ως ιδιοκτήτης της προίκας, αλλά δε μπορούσε να την πουλήσει. Η νύφη έχανε οποιονδήποτε έλεγχο είχε στην προίκα τη στιγμή του γάμου. Επιπλέον, αναμενόταν να δουλέψει μετά το γάμο, και όλα της τα κέρδη έπρεπε να πάνε στο σύζυγό της, ως αντάλλαγμα της συντήρησής της, που ήταν υποχρέωσή του. Μπορούσε ν' ανακτήσει τον έλεγχο της περιουσίας της μόνο σε δυο περιπτώσεις: του διαζυγίου, ή του θανάτου του άντρα της. Εάν πεθάνει αυτή πρώτη, αυτός κληρονομεί την περιουσία της. Στην περίπτωση του θανάτου του συζύγου, η σύζυγος μπορούσε να ανακτήσει την προγαμιαία της περιουσία της αλλά δε δικαιούταν να κληρονομήσει κανένα μερίδιο στην περιουσία του συζύγου της. Σημειωτέο ότι ο γαμπρός έπρεπε επίσης να προσφέρει ένα δώρο γάμου στη νύφη του, εντούτοις πρακτικά ήταν ο ιδιοκτήτης αυτού του δώρου, για όσο καιρό έμεναν παντρεμένοι.²²

Ο Χριστιανισμός, μέχρι πρόσφατα, ακολουθούσε την ίδια ιουδαϊκή παράδοση. Οι δυο θρησκείες και οι αστικές αρχές στη Χριστιανική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία (μετά τον Κωνσταντίνο) απαιτούσαν μια συμφωνία περιουσίας ως όρο αναγνώρισης του γάμου. Οι οικογένειες προσέφεραν στις κόρες τους αυξανόμενες προίκες, και ως αποτέλεσμα οι άντρες παντρεύονταν πιο νωρίς, ενώ οι οικογένειες καθυστέρούσαν στις κόρες τους το γάμο τους μέχρι αργότερα που ήταν συνηθισμένη τακτική προετοιμασίας.²³ Βάσει των νόμων του Κανόνα, μια σύζυγος είχε το δικαίωμα να της επιστραφεί η προίκα της, σε περίπτωση ακύρωσης του γάμου εκτός αν ήταν ένοχη μοιχείας. Σ' αυτήν την περίπτωση,

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

στερείται το δικαίωμα στην προίκα, που έμενε στα χέρια του συζύγου της.²⁴ Βάσει του Κανόνα και του αστικού νόμου, μια παντρεμένη γυναίκα στη Χριστιανική Ευρώπη και την Αμερική είχε χάσει τα περιουσιακά της δικαιώματα μέχρι τα τέλη του δέκατου ένατου και τις αρχές του εικοστού αιώνα. Για παράδειγμα, τα δικαιώματα των γυναικών βάσει του Αγγλικού νόμου συντάχθηκαν και εκδόθηκαν το 1632. Αυτά τα 'δικαιώματα' συμπεριελάμβαναν : «Αυτά που έχει ο σύζυγος είναι δικά του. Αυτά που έχει η σύζυγος είναι του συζύγου.»²⁵ Η σύζυγος όχι μόνο έχανε την περιουσία της με το γάμο, αλλά και την προσωπικότητά της. Καμία της πράξη δεν είχε νομική αξία. Ο σύζυγός της μπορούσε να ακυρώσει οποιαδήποτε πώληση ή οποιοδήποτε δώρο που έκανε

εκείνη σαν να μην ήταν δεσμευτικής νομικής αξίας. Το άτομο που εμπλεκόταν μαζί της σε συμβόλαιο θεωρούταν συνένοχος σ' απάτη. Επιπλέον, δε μπορούσε να καταγγείλει, ή να καταγγεληθεί επώνυμα, ούτε μπορούσε να καταγγείλει το σύζυγό της.²⁶ Ο νόμος αντιμετώπιζε μια παντρεμένη γυναίκα σαν νήπιο. Η σύζυγος απλά ανήκε στο σύζυγό της, κι έχανε την περιουσία της, τη νομική της υπόσταση, και το επώνυμό της.²⁷ Το Ισλάμ, από τον έβδομο αιώνα μ.Χ., είχε χορηγήσει στις παντρεμένες γυναίκες την ανεξάρτητη προσωπικότητα, που η Ιουδαίο-Χριστιανική Δύση τους είχε στερήσει μέχρι πολύ προσφάτως. Στο Ισλάμ, η νύφη και η οικογένεια δεν είναι αναγκασμένοι να κάνουν οποιοδήποτε δώρο στον γαμπρό. Το κορίτσι σε μια Μουσουλμανική

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

οικογένεια δεν είναι βάρος. Το Ισλάμ προσδίδει τέτοια μεγαλοπρέπεια σε μια γυναίκα, που δε χρειάζεται να δώσει δώρα για να προσελκύσει ενδεχόμενους γαμπρούς. Ο γαμπρός είναι που πρέπει να δώσει δώρο γάμου στη νύφη. Το δώρο αυτό θεωρείται ιδιοκτησία της, και ούτε ο γαμπρός, αλλ' ούτε και η οικογένειά της έχουν μέρος του, ή έλεγχο του. Σε κάποιες Μουσουλμανικές κοινωνίες σήμερα, ένα γαμήλιο δώρο αξίας εκατό χιλιάδων δολαρίων σε διαμάντια δεν είναι ασυνήθιστο.²⁸ Η νύφη διατηρεί το γαμήλιο της δώρο, ακόμα κι αν αργότερα διαζευχθεί. Του συζύγου δεν του επιτρέπεται μερίδιο στην περιουσία της γυναίκας, του εκτός απ' ό,τι εκείνη του προσφέρει με τη συναίνεσή της.²⁹

Το Κοράνιο έχει τοποθετηθεί ξεκάθαρα σ' αυτό το θέμα: *«Και να δίνετε στις γυναίκες που παντρεύεστε- τη νόμιμη προίκα τους για χάρισμά τους. Αν όμως αυτές, εθελοντικά σας επιτρέψουν μέρος αυτής, τότε πάρτε το ,κι απολαύστε το με ενάρετη ευδιαθεσία.»* (Κοράνι 4:4)

Η περιουσία της συζύγου και τα κέρδη της είναι υπό τον πλήρη έλεγχό της, και τη δική της και μόνο χρήση, εφόσον η συντήρησή της, καθώς και των παιδιών της είναι ευθύνη του συζύγου της.³⁰ Όσο πλούσια και να είναι η σύζυγος, δεν είναι υποχρεωμένη να συμμετέχει στη συντήρηση της οικογένειας εκτός αν εκείνη εθελοντικά επιλέξει να το κάνει. Οι σύζυγοι κληρονομούν ο ένας τον άλλον. Επιπλέον, μια παντρεμένη γυναίκα στο Ισλάμ διατηρεί την ανεξάρτητη νομική της υπόσταση, καθώς και το επώνυμό της.³¹ Ένας Αμερικανός δικαστής είχε κάποτε σχολιάσει τα δικαιώματα των

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

Μουσουλμάνων γυναικών λέγοντας: «Μια Μουσουλμάνα κοπέλα μπορεί να παντρευτεί δέκα φορές, αλλά η ατομική της υπόσταση δεν καταλύεται απ' εκείνες των ποικίλων συζύγων της. Είναι ένας ηλιακός πλανήτης με δικό της όνομα και νομική υπόσταση.»³²

ΜΕΡΟΣ 10

ΔΙΑΖΥΓΙΟ

Οι τρεις θρησκείες έχουν αξιοσημείωτες διαφορές στη στάση τους αναφορικά με το διαζύγιο. Ο Χριστιανισμός αποστρέφεται το διαζύγιο εντελώς. Η Καινή Διαθήκη συνηγορεί ξεκάθαρα στο γεγονός ότι ο γάμος είναι αδιάλυτος. Αποδίδεται στον Ιησού ότι είπε: «*Εγώ όμως σας λέω ότι όποιος χωρίζει τη γυναίκα του χωρίς την αιτία της μοιχείας, την ωθεί στη μοιχεία. Κι εκείνος που θα λάβει ως σύζυγο διαζευγμένη γυναίκα, διαπράττει μοιχεία.*» (**Κατά Ματθαίον 5:32**). Αυτό το ασυμβίβαστο ιδανικό είναι, δίχως αμφιβολία, ουτοπικό. Υποθέτει μια κατάσταση ηθικής τελειότητας, που οι ανθρώπινες κοινωνίες δεν έχουν ποτέ κατορθώσει. Όταν ένα ζευγάρι συνειδητοποιεί ότι ο έγγαμος βίος τους είναι ανυπόφορος, μια απαγόρευση διαζυγίου δε θα τους ωφελήσει. Ο αναγκασμός συντρόφων, των οποίων η σχέση δεν είναι υγιής, να μένουν μαζί παρά τη θέλησή τους, η αναγκαστική διαβίωση ενός ζευγαριού, δεν είναι ούτε αποτελεσματικό, ούτε λογικό. Δεν είναι λοιπόν περίεργο που όλος ο Χριστιανικός κόσμος αναγκάστηκε να επιτρέψει το διαζύγιο.

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

Ο Ιουδαϊσμός από την άλλη, επιτρέπει το διαζύγιο ακόμη και χωρίς οποιαδήποτε αιτία. Η Παλαιά Διαθήκη δίνει στο σύζυγο το δικαίωμα να χωρίσει τη σύζυγό του ακόμη κι αν απλά δε του αρέσει:

«Αν κάποιος παντρευτεί γυναίκα, και την αντιπαθήσει, επειδή βρήκε σ' αυτήν κάποια απρέπεια, ας της γράψει έγγραφο διαζυγίου, να της το δώσει στο χέρι της, και τη διώξει από το σπίτι του. Κι αν αυτή, αφού φύγει από το σπίτι του, παντρευτεί άλλον άντρα, και ο δεύτερος σύζυγός της την αντιπαθήσει, και της δώσει στο χέρι έγγραφο διαζυγίου, και τη διώξει από το σπίτι του ή πεθάνει, ο πρώτος της σύζυγος, που την είχε χωρίσει, δεν επιτρέπεται να την ξαναπαντρευτεί, αφού μολύνθηκε...» (Δευτερονόμιο 24:1-4)

Τα παραπάνω εδάφια προκάλεσαν αξιοσημείωτη αντιπαράθεση ανάμεσα στους Ιουδαίους μελετητές εξ' αιτίας της διαφωνίας τους σχετικά με την ερμηνεία των λέξεων 'απρέπεια' και 'αντιπαθήσει' που υπάρχουν στα εδάφια. Το Ταλμουδ καταγράφει τις διαφορετικές τους απόψεις:

«Η σχολή Σαμμάι υποστήριζε ότι ένας άντρας δεν πρέπει να χωρίσει τη σύζυγό του εκτός αν τη βρήκε ένοχη μοιχείας, ενώ η σχολή Χίλελ υποστήριζε ότι μπορεί να τη χωρίσει ακόμη κι αν του χάλασε ένα πιάτο φαγητού. Ο Ραβίνος Ακίμπα λέει ότι μπορεί να τη χωρίσει ακόμη κι αν απλά βρει μια πιο ωραία γυναίκα απ' αυτήν.» (Γκίττιν 90α-β).

Η Καινή Διαθήκη ακολουθεί την άποψη των Σαμμαϊτών ενώ ο Ιουδαϊκός νόμος έχει ακολουθήσει τη γνώμη των Χιλελικών και του Ρ. Ακίμπα.³³ Εφόσον η άποψη των

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

Χιλιετικών επικράτησε, έγινε η αδιάσπαστη παράδοση του Ιουδαϊκού νόμου ν' αναγνωρίζει στο σύζυγο το δικαίωμα να χωρίζει τη σύζυγό του χωρίς κανέναν λόγο. Η Παλαιά Διαθήκη όχι μόνο επιτρέπει στο σύζυγο να χωρίζει τη «δυσάρεστη» σύζυγό, αλλά θεωρεί το να χωρίσει μια «κακή σύζυγο» υποχρέωση:

«Μια κακή σύζυγος φέρνει ταπείνωση, χαμηλωμένα βλέμματα, και μια πληγωμένη καρδιά. Ο άντρας με άτονα χέρια και αδύναμα γόνατα είναι εκείνος, που έχει σύζυγο ανίκανη να τον κάνει ευτυχισμένο. Η γυναίκα είναι η προέλευση της αμαρτίας, και μέσω της πεθαίνουμε όλοι. Μην αφήνετε μια διαρρέουσα δεξαμενή να στάζει, ή να επιτρέψετε σε μια κακή σύζυγο να λέει ό,τι της αρέσει. Εάν δε δεχτεί τον έλεγχό σας, χωρίστε την και διώξτε τη» **(Σοφία Σειράχ 25:22-26)**

Το Ταλμούδ έχει καταγράψει αρκετές συγκεκριμένες πράξεις συζύγων, που ώθησαν τους συζύγους τους να τις χωρίσουν : «Αν φάει στο δρόμο, αν πιει άπληστα στο δρόμο, αν θηλάσει στο δρόμο, σε κάθε περίπτωση ο Ραβίνος Μάνερ λέει ότι πρέπει ν' αφήσει το σύζυγό της» **(Γκιτ. 89α)**.

Το Ταλμούδ κατέστησε αναγκαστικό να χωρίσει κάποιος μια στείρα γυναίκα (που δεν έκανε καθόλου παιδιά σε περίοδο δέκα ετών) : «Οι Ραβίνοι μας δίδαξαν : Εάν ένας άντρας πήρε σύζυγο και έζησε μαζί της για δέκα χρόνια και δεν έκανε παιδί, να τη χωρίσει» **(Υεμπ. 64α)**.

Οι γυναίκες, απ' την άλλη δε μπορούν να κινήσουν διαδικασίες διαζυγίου βάσει του ιουδαϊκού νόμου. Ωστόσο, μια Ιουδαία σύζυγος θα μπορούσε να ισχυριστεί το δικαίωμα

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

διαζυγίου ενώπιον ενός ιουδαϊκού δικαστηρίου δεδομένου ότι υπάρχει ένας σοβαρός λόγος. Πολύ λίγα αίτια παρέχονται σε μια γυναίκα για να κάνει αίτηση διαζυγίου. Αυτά τα αίτια συμπεριλαμβάνουν : έναν σύζυγο με σωματικά ελαττώματα, ή δερματική ασθένεια, έναν σύζυγο, που δεν εκπληρώνει τις συζυγικές του ευθύνες, κλπ. Το δικαστήριο θα μπορούσε να υποστηρίξει την αίτηση διαζυγίου της συζύγου, αλλά δεν μπορεί να διαλύσει τον γάμο. Μόνο ο σύζυγος μπορεί να διαλύσει τον γάμο δίνοντας στη σύζυγό του επίσημο έγγραφο διαζυγίου. Το δικαστήριο θα μπορούσε να τον μαστιγώσει, να του επιβάλει πρόστιμο, να τον φυλακίσει, και να τον αφορίσει για να τον αναγκάσει να παραδώσει το αναγκαίο έγγραφο διαζυγίου στη σύζυγό του. Ωστόσο, εάν ο σύζυγος είναι ισχυρογνώμων αρκετά, μπορεί να αρνηθεί να δώσει διαζύγιο στη σύζυγό του και να την κρατήσει δεμένη μ' αυτόν επ' αορίστου.

Ακόμη χειρότερα, μπορεί να την εγκαταλείψει χωρίς να της δώσει διαζύγιο και να την αφήσει ανύπαντρη και αδιάζευκτη. Μπορεί να παντρευτεί άλλη γυναίκα, ή να ζήσει μ' ανύπαντρη γυναίκα χωρίς γάμο και να κάνει παιδιά απ' αυτήν (αυτά τα παιδιά θεωρούνται βάσει του ιουδαϊκού νόμου νόμιμα).

Η εγκαταλελειμμένη σύζυγος, από την άλλη, δεν μπορεί να παντρευτεί άλλον άντρα, εφόσον είναι ακόμη νομικά παντρεμένη, και δεν μπορεί να ζήσει με άλλον άντρα, γιατί θα θεωρηθεί μοιχαλίδα, και τα παιδιά της, από αυτήν την ένωση θα θεωρηθούν νόθα για δέκα γενιές. Μια γυναίκα σε

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

τέτοια θέση ονομάζεται άγκουνα (αλυσοδεμένη γυναίκα).³⁴ Στις Ηνωμένες Πολιτείες σήμερα υπάρχουν περίπου 1000 με 1500 ιουδαίες γυναίκες, που είναι άγκουνοι (πληθυντικός του άγκουνα), ενώ στο Ισραήλ ο αριθμός τους μπορεί να φτάσει 16,000. Οι σύζυγοι μπορούν ν' αποσπάσουν από τις παγιδευμένες τους συζύγους χιλιάδες δολάρια, ως ανταλλαγή για ένα ιουδαϊκό διαζύγιο.³⁵

Το Ισλάμ βρίσκεται σ' ενδιαμέσο έδαφος ανάμεσα στο Χριστιανισμό και τον Ιουδαϊσμό αναφορικά με το διαζύγιο. Ο γάμος στο Ισλάμ είναι ένας ευλογημένος δεσμός, που δεν πρέπει να σπάσει παρά για αναγκαστικούς λόγους. Τα ζευγάρια διδάσκονται να επιδιώξουν όλες τις δυνατές θεραπείες όταν ο γάμος τους βρίσκεται σε κίνδυνο.

Να μην είναι το διαζύγιο καταφύγιο παρά μόνο όταν δεν υπάρχει άλλη έξοδος. Συνοπτικά, το Ισλάμ αναγνωρίζει το διαζύγιο, εντούτοις το αποτρέπει μ' όλα τα μέσα. Ας συγκεντρωθούμε στην πλευρά της αναγνώρισης πρώτα. Το Ισλάμ αναγνωρίζει το δικαίωμα και των δυο συζύγων στο τερματισμό του έγγαμου βίου τους.

Το Ισλάμ δίνει στο σύζυγο το δικαίωμα του «Ταλάκ» (διαζυγίου). Επιπλέον, το Ισλάμ, αντίθετα με τον Ιουδαϊσμό, δίνει στη σύζυγο το δικαίωμα του Χόλαε (απαγκίστρωσης).³⁶ Εάν ο άντρας διαλύσει το γάμο δίνοντας διαζύγιο στη γυναίκα του, δε μπορεί ν' επανακτήσει κανένα, από τα γαμήλια δώρα, που της έχει δώσει. Το Κοράνιο απαγορεύει ξεκάθαρα στους συζύγους, που διαζεύξουν να πάρουν πίσω τα γαμήλια δώρα, όσο ακριβά, ή πολύτιμα ενδέχεται να είναι:

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

«(Αντρες) αν θελήσετε ν' αλλάξετε σύζυγο στη θέση μιας άλλης, και που της είχατε προσφέρει, για προίκα, ένα τάλαντο να το αφήνετε ακέραιο. Άραγε θα θέλατε να το πάρετε παράνομα και με φανερή αδικία ;» **(Κοράνιο 4:20)**

Στην περίπτωση, που η σύζυγος επιλέξει να τερματίσει το γάμο, δύναται να επιστρέψει τα γαμήλια δώρα στο σύζυγό της. Η επιστροφή των γαμήλιων δώρων σ' αυτή την περίπτωση είναι δίκαιη αποζημίωση για το σύζυγο, που επιθυμεί να διατηρήσει τη σύζυγό του, ενώ αυτή επιλέξει να τον αφήσει.

Το Κοράνιο δίδαξε τους Μουσουλμάνους άντρες να μην παίρνουν πίσω κανένα απ' τα δώρα, που έδωσαν στις συζύγους τους, παρά μόνο στην περίπτωση, που η σύζυγος επιλέξει να διαλύσει το γάμο:

«...Δεν επιτρέπεται να παίρνετε πίσω από τις γυναίκες σας ποτέ απ' όσα τις είχατε δώσει, εκτός αν δε φοβάστε (τα δυο μέρη) να παραβείτε τις εντολές του Αλλάχ. Αν όμως φοβάστε μήπως δεν τηρήσετε τα όρια που έχει καθορίσει Ο Αλλάχ, δε θα επιφορτιστεί αμαρτία κανείς σας γι' όσα εκούσια παραχωρήσει η σύζυγος στον σύζυγο, για την αποδέσμευσή (λύτρωσή της) της. Μην παραβαίνετε αυτά τα όρια που καθόρισε ο Αλλάχ. ...» **(Κοράνιο 2:229)**

Μια γυναίκα ήρθε στον Προφήτη Μωχάμμαντ ﷺ επιδιώκοντας τη διάλυση του γάμου της, και του είπε ότι δεν είχε κανένα παράπονο, απ' τον χαρακτήρα, ή τους τρόπους του συζύγου της. Το μοναδικό της πρόβλημα ήταν ότι ειλικρινά δεν τον συμπαθούσε τόσο ώστε να είναι ανυπόφορη

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

πλέον η ζωή μαζί του. Ο Προφήτης τη ρώτησε «Θα του επέστρεφες τον κήπο του (το γαμήλιο δώρο που της είχε δώσει);» απάντησε αυτή: «Ναι». Ο Προφήτης τότε έδωσε εντολή στον άντρα ν' επανακτήσει τον κήπο του και να δεχτεί τη διάλυση του γάμου. **Μπουχάρι**

Σε μερικές περιπτώσεις, μια μουσουλμάνα σύζυγος μπορεί να θέλει να διατηρήσει το γάμο της, αλλά να βρεθεί υποχρεωμένη να ζητήσει διαζύγιο για κάποιους αναγκαστικούς λόγους όπως : αγριότητα του συζύγου, εγκατάλειψη χωρίς λόγο, αποστροφή του συζύγου απ' τις συζυγικές του ευθύνες, κλπ. Σ' αυτές τις περιπτώσεις το Ισλαμικό δικαστήριο διαλύει τον γάμο.³⁷

Εν συντομία, το Ισλάμ έχει προσφέρει στη Μουσουλμάνα γυναίκα κάποια αμίμητα δικαιώματα μπορεί να τερματίσει τον γάμο μέσω του Χόλαε, και μπορεί να κάνει αίτηση διαζυγίου. Μια Μουσουλμάνα σύζυγος δε μπορεί ποτέ να αλυσοδεθεί με έναν δύστροπο σύζυγο. Αυτά ήταν τα δικαιώματα, που δελέασαν τις Ιουδαίες, που ζούσαν στις πρώιμες Ισλαμικές κοινωνίες του έβδομου αιώνα μ.Χ., ν' επιδιώξουν έκδοση διαζυγίου, από τους Ιουδαίους συζύγους τους στα Ισλαμικά δικαστήρια. Οι Ραβίνοι διακήρυξαν αυτά τα διαζύγια άκυρα. Εξαιτίας αυτών των δικονομιών, οι Ραβίνοι έδωσαν νέα δικαιώματα στις Ιουδαίες προσπαθώντας ν' εξασθενήσουν την έλξη των Ισλαμικών δικαστηρίων. Οι Ιουδαίες που ζούσαν σε Χριστιανικές χώρες δεν τους προσφέρονταν παρόμοια προνόμια καθ' ότι ο Ρωμαϊκός νόμος διαζυγίου, που εφαρμοζόταν εκεί δεν ήταν πιο ελκυστικός από τον Ιουδαϊκό νόμο.³⁸

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

Ας συγκεντρώσουμε την προσοχή μας στο πώς το Ισλάμ αποτρέπει το

διαζύγιο. Ο Προφήτης του Ισλάμ είπε στους πιστούς : «ανάμεσα σ' όλες τις επιτρεπόμενες πράξεις, το διαζύγιο είναι το πιο μισητό στο Θεό» **(Αμπου Νταούντ)**.

Ένας Μουσουλμάνος άντρας δεν πρέπει να χωρίζει τη σύζυγό του επειδή την αντιπαθεί. Το Κοράνιο διδάσκει τους Μουσουλμάνους άντρες να είναι ευγενικοί με τις συζύγους τους ακόμη και σε περιπτώσεις συναισθημάτων αδιαφορίας και αισθήματα αντιπάθειας:

*«... Να διαβιώνετε με τις συζύγους σας με προσήνεια. Αν τις αποστρέψετε, πιθανόν ν' απεχθάνεστε κάτι στο οποίο ο Αλλάχ Έθεσε άπειρα αγαθά. **(Κοράνιο 4:19)***

Ο Προφήτης Μωχάμμαντ ﷺ έδωσε μια παρόμοια εντολή: «Ένας πιστός δεν πρέπει να μισεί μια πιστή. Αν αντιπαθεί ένα απ' τα χαρακτηριστικά της θα της συμπαθήσει άλλος γι' αυτό το χαρακτηριστικό» **(Μούσλιμ)**.

Ο Προφήτης επίσης τόνισε ότι οι καλύτεροι Μουσουλμάνοι είναι εκείνοι, που είναι οι καλύτεροι με τις συζύγους τους:

*«Οι πιστοί που δείχνουν τέλεια πίστη, είναι εκείνοι που έχουν τον καλύτερο χαρακτήρα, και οι καλύτεροι ανάμεσά σας, είναι εκείνοι που είναι οι καλύτεροι με τις συζύγους τους» **(Αλτιρμιδί)**.*

Ωστόσο, το Ισλάμ είναι μια πρακτική θρησκεία, και αναγνωρίζει ότι υπάρχουν περιπτώσεις, στις οποίες ο γάμος φτάνει στο χείλος της κατάρρευσης. Σε τέτοιες περιπτώσεις, μια απλή συμβουλή καλοσύνης, ή αυτοσυγκράτησης δεν είναι

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

βιώσιμη λύση. Επομένως, τί γίνεται σε τέτοιες περιπτώσεις για να σωθεί ένας γάμος; Το Κοράνιο προσφέρει κάποιες πρακτικές συμβουλές για τον / την σύζυγο, του οποίου το ταίρι είναι ο άδικος. Για το σύζυγο που η κακή συμπεριφορά της συζύγου του απειλεί το γάμο, το Κοράνιο δίνει τέσσερις τύπους συμβουλών, όπως παρατίθενται λεπτομερειακά στα παρακάτω εδάφια:

«... Όσο για τις γυναίκες εκείνες, που φοβάστε την απειθαρχία τους (1) Συμβουλευέστε τες, (2) έπειτα να αποστραφείτε τις κλίνες τους, (3) και τέλος να τις δείρετε ελαφριά. Αν όμως σας υπακούσουν, μην υπερβάλετε στη δυσμένεια σας, διότι ο Αλλάχ είναι Πανύψιστος και Πανίσχυρος.(4) Αν φοβάστε τη διάσπαση των μεταξύ τους συζυγικών σχέσεων, ορίστε έναν διαιτητή από την οικογένεια του συζύγου κι έναν από της συζύγου. Αν θελήσουν κι οι δυο μαζί (οι διαιτητές) τη συμφιλίωση, ο Αλλάχ θα τους δώσει ομόνοια μεταξύ τους....» **(Κοράνιο 4:34-35)**.

Οι τρεις πρώτες προσπάθειες να δοκιμαστούν πρώτα. Αν αποτύχουν, τότε πρέπει να επιζητηθεί η βοήθεια των ενδιαφερόμενων οικογενειών.

Πρέπει να σημειωθεί, υπό το φως των ανώτερων εδαφίων, ότι ο δαρμός της επαναστατικής συζύγου είναι μόνο προσωρινό μέτρο, σ' οποίο καταφεύγει ο σύζυγος σε περιπτώσεις ακραίας ανάγκης μ' ελπίδα ότι ίσως διορθώσει τις αδικοπραξίες της συζύγου. Αν αποφέρει, δεν επιτρέπεται στο σύζυγο σε καμία περίπτωση να συνεχίσει να παρενοχλεί τη σύζυγό του, όπως αναφέρεται ξεκάθαρα στο εδάφιο. Αν

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

δεν αποφέρει, και πάλι δεν επιτρέπεται στο σύζυγο να ξαναχρησιμοποιήσει αυτό το μέτρο και πρέπει να μελετηθεί η περίπτωση της συνδιαλλαγής με τη βοήθεια των οικογενειών.

Ο Προφήτης Μωχάμμαντ ﷺ δίδαξε τους Μουσουλμάνους συζύγους ότι δεν πρέπει να καταφεύγουν σ' αυτά τα μέτρα παρά σ' ακραίες περιπτώσεις, όπως ξεκάθαρης ακολασίας της συζύγου. Ακόμη και σ' αυτές τις περιπτώσεις η τιμωρία πρέπει να είναι ελαφριά και αν η σύζυγος πάψει, απαγορεύεται ο σύζυγος να την παρενοχλήσει πάλι.

«Σε περίπτωση, που είναι ένοχες ξεκάθαρης ακολασίας μπορείτε να τις αφήσετε μόνες στα κρεβάτια τους και ν' επιβάλλετε ελαφριά τιμωρία. Αν σας είναι υπάκουες, μην επιδιώξετε ενάντια τους μέτρα ενόχλησης.» (Τιρμιντ)

Επιπλέον, ο Προφήτης του Ισλάμ έχει καταδικάσει κάθε αδικαιολόγητο δαρμό. Μερικές γυναίκες του παραπονέθηκαν ότι οι σύζυγοί τους, τις είχαν δείρει. Ακούγοντας αυτό ο Προφήτης είπε κατηγορηματικά:

«Εκείνοι που τα κάνουν αυτά (δέρνουν τις συζύγους τους) δεν είναι οι καλύτεροι ανάμεσά σας» (Αμπου Νταούντ)

Πρέπει να ενθυμηθεί σ' αυτό το σημείο ότι ο Προφήτης επίσης έχει πει:

«Ο καλύτερος ανάμεσά σας είναι αυτός που είναι καλύτερος με την οικογένειά του, κι εγώ είμαι ο καλύτερος ανάμεσά σας με την οικογένειά μου» (Τιρμιντ)

Ο Προφήτης συμβούλεψε μια Μουσουλμάνα γυναίκα, που ονομαζόταν Φάτεμα κόρη του Κάις, να μην παντρευτεί έναν άντρα, που ήταν γνωστός ότι έδερνε τις γυναίκες:

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

«Πήγα στον Προφήτη και είπα: ο Αμπουτζάχμ και ο Μουάουια μου έκαναν πρόταση γάμου. Ο Προφήτης (συμβουλευοντας) είπε: Ο Μουάουια είναι πολύ φτωχός και ο Αμπουτζάχμ είναι συνηθισμένος να δέρνει τις γυναίκες»
(Μούσλιμ)

Αξιοσημείωτο είναι ότι το Ταλμούδ επιδοκιμάζει τον δαρμό της συζύγου ως τιμωρία με σκοπό την πειθαρχία.³⁹

Ο σύζυγος δεν περιορίζεται από ακραίες περιπτώσεις όπως η ξεκάθαρη ακολασία.

Του επιτρέπεται να δέρνει τη σύζυγό του ακόμα κι αν αυτή αρνηθεί να κάνει τις δουλειές του σπιτιού. Επιπλέον, δεν είναι περιορισμένος μόνο να κάνει χρήση ελαφριάς τιμωρίας. Του επιτρέπεται να σπάσει το πείσμα της συζύγου του με μαστίγιο, ή με λιμοκτονία.⁴⁰

Για τη σύζυγο της οποίας η κακή συμπεριφορά του συζύγου της ίσως να 'ναι η αιτία της κατάρρευσης του γάμου, το Κοράνι προσφέρει την παρακάτω συμβουλή:

«Κι αν μια σύζυγος φοβάται το σύζυγο της για παράξενη συμπεριφορά (μίσος ή αντιπάθεια) ή αποστροφή δεν σφάλλουν αμφότεροι αν συμφιλιωθούν, αφού η συμφιλίωση θεωρείται μέγιστο αγαθό. ...»**(Κοράνι 4:128)**

Σ' αυτήν την περίπτωση, υποδεικνύεται στη σύζυγο να επιδιώξει συμφιλίωση με το σύζυγό της (με ή χωρίς τη βοήθεια της οικογένειας). Είναι αξιοσημείωτο ότι το Κοράνι δε συνιστά στο σύζυγο να καταφεύγει ασύστολα στα δυο μέτρα: της αποχής απ' τη συνουσία, και τον δαρμό. Ο λόγος αυτής της εγκράτειας είναι η προστασία της συζύγου, ίσως από μια

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

βίαη σωματική αντίδραση, του ήδη κακώς συμπεριφερόμενου συζύγου της. Τέτοια βίαη σωματική αντίδραση βλάπτει τη σύζυγο και το γάμο αντί να ωφελήσει. Μερικοί Μουσουλμάνοι μελετητές έχουν προτείνει ότι τι δικαστήριο μπορεί να εφαρμόσει αυτά τα μέτρα ενάντια στο σύζυγο για λογαριασμό της συζύγου. Δηλαδή, το δικαστήριο αρχικά να επιπλήξει τον ανυπότακτο σύζυγο, έπειτα να του απαγορεύσει το κρεβάτι της συζύγου του, και τελικά να εκτελέσει έναν συμβολικό δαυμό.⁴¹

Ανακεφαλαιώνοντας, το Ισλάμ προσφέρει στα Μουσουλμανικά έγγαμα ζεύγη πολλές βιώσιμες συμβουλές, για να σώσουν τους γάμους τους σε περιπτώσεις προβλημάτων και εντάσεων. Εάν ένας από τους συζύγους διακινδυνεύει την έγγαμη σχέση τους, συνιστάται από το Κοράνι στον άλλο σύζυγο να κάνει ό,τι είναι δυνατό και αποτελεσματικό για να σώσει αυτόν τον ιερό δεσμό. Εάν όλα τα μέτρα αποτύχουν, το Ισλάμ επιτρέπει στο ζευγάρι να χωρίσει ειρηνικά και φιλικά.

ΜΕΡΟΣ 11

ΜΗΤΕΡΕΣ;

Η Παλαιά Διαθήκη σε πολλά μέρη της διατάζει την ευγενική, και συνετή συμπεριφορά προς τους γονείς, και καταδικάζει όσους τους ατιμάζουν. Για παράδειγμα, «*Αν κάποιος βλασφημήσει τον πατέρα του, ή τη μητέρα του, πρέπει να θανατωθεί*» (**Λευιτικό 20:9**) και «*Ένας σοφός άντρας φέρνει χαρά στον πατέρα του, αλλά ένας ανόητος άντρας περιφρονεί τη μητέρα του*» (**Παροιμίες 15:20**)

Αν και η συμπεριφορά στον πατέρα μόνο με τιμή αναφέρεται σε μερικά μέρη, π.χ. «*Ένας σοφός άντρας προσέχει την οδηγία του πατέρα του*» (**Παροιμίες 13:1**), η μητέρα δεν αναφέρεται ποτέ μόνη της. Επιπλέον, δεν υπάρχει ιδιαίτερη έμφαση στην ευγενική συμπεριφορά στη μητέρα, ως ένδειξη εκτίμησης για τις μεγάλες της δεινοπάθειες στη γέννα, και το θηλασμό. Άλλωστε οι μητέρες δεν κληρονομούν τα παιδιά τους, ενώ οι πατέρες κληρονομούν.⁴²

Είναι δύσκολο να μιλήσουμε περί Καινής Διαθήκης ως γραφή, που καλεί να τιμάται η μητέρα. Αντίθετα, η Καινή Διαθήκη δίνει την εντύπωση ότι θεωρεί την ευγενική συμπεριφορά απέναντι στη μητέρα ως εμπόδιο στην οδό προς τον Θεό. Σύμφωνα με την Καινή Διαθήκη, δεν μπορεί κάποιος

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

να γίνει καλός Χριστιανός άξιος να γίνει οπαδός του Χριστού, εκτός αν μισήσει τη μητέρα του. Αναγράφεται ότι ο Ιησούς είπε:

«εάν κανείς έρχεται σε μένα για να γίνει οπαδός μου, και δεν απαρνηθεί τον πατέρα του, τη μητέρα του, τη σύζυγό του, τα παιδιά του, τους αδελφούς και τις αδελφές του, ... , ακόμη κι αν δεν απαρνηθεί την ίδια του τη ζωή, ... , αυτός δε μπορεί να είναι οπαδός μου» (Λουκά 14:26)

Επιπλέον, η Καινή Διαθήκη απεικονίζει τον Ιησού ως αδιάφορο, ή ακόμη και ανευλαβή προς την ίδια του τη μητέρα. Για παράδειγμα, όταν είχε πάει να τον ψάξει κι ενώ Εκείνος κήρυττε σε πλήθος, δεν τον ενδιέφερε να πάει να τη δει:

«Έρχονται τότε η μητέρα του και αυτοί, που νομίζονται αδελφοί του, κι αφού στάθηκαν έξω έστειλαν κάποιον και τον κάλεσε. Κάθονταν γύρω του πλήθος και του είπαν «Η μητέρα σου και τ' αδέλφια σου σε ζητούν έξω». Κι τους απάντησε λέγοντας: «Ποια είναι η μητέρα μου και ποια τα αδέλφια μου;» Κι αφού περίφερε με τα μάτια του ολόγυρα σ' αυτούς που κάθονταν γύρω του, είπε: «Ίδού η μητέρα μου και τα αδέρφια μου! Διότι εκείνος που θα εφαρμόσει το θέλημα του Θεού, αυτός είναι ο αδελφός μου και η αδελφή μου και η μητέρα μου.» (Μάρκο 3:31-35)

Μπορεί κάποιος να ισχυριστεί ότι ο Ιησούς προσπαθούσε να διδάξει το κοινό του ένα σημαντικό μάθημα, ότι τα δεσμά της θρησκείας δεν είναι λιγότερης σημασίας απ' αυτά της οικογένειας. Ωστόσο, θα μπορούσε να διδάξει τους ακροατές του το ίδιο μάθημα χωρίς να δείξει απόλυτη αδιαφορία προς

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

τη μητέρα του. Η ίδια ανευλαβή στάση επαναλήφθηκε, όταν αρνήθηκε να επιδοκιμάσει μια δήλωση ενός ατόμου, από το πλήθος που ευλόγησε τη μητέρα του, που τον γέννησε και τον θήλασε:

«Ενώ έλεγε αυτά, κάποια γυναίκα από το πλήθος ... με δυνατή φωνή είπε '... Μακάρια η κοιλιά που σε βάσταξε και οι μαστοί που θήλασες.' Κι αυτός ανταποκρίθηκε: Μακάριοι είναι μάλλον αυτοί, που ακούν τον λόγο τού Θεού και τον υπακούουν.» (Λουκά 11:27-28)

Εάν σε μια μητέρα με την περιωπή της Παρθένου Μαρίας της φέρεται με τέτοια αγένεια, όπως περιγράφεται στην Καινή Διαθήκη, ένας γιος με την περιωπή του Ιησού Χριστού, τότε πώς πρέπει να φερθεί ένας μέσος Χριστιανός γιος σε μια μέση Χριστιανή μητέρα;

Στο Ισλάμ, η τιμή, ο σεβασμός, και η εκτίμηση, που συνδέονται με τη μητρότητα είναι απαραίμιλλα. Το Κοράνιο θέτει τη σημαντικότητα της ευγένειας προς τους γονείς σε σημείο, που έρχεται δεύτερη μετά τη λατρεία του Αλλάχ :

«Εντολή του Κυρίου σου είναι να μην λατρεύετε πάρα μόνο Εκείνο και να συμπεριφέρεσαι στους γονείς σας με ευγνωμοσύνη. Αν ένας εκ των δυο, ή αμφότεροι γεράσουν κατά την ζωή σου, μην τους πεις ουφ (λέξη στεναχώριας) , ούτε να τους επιπλήξεις και μίλα τους με σεβασμό, και ταπεινώσε την υψηλοφροσύνη σου λέγοντας: 'Κύριε μου, Δώσε σ'αυτούς την Ευσπλαχνία Σου καθώς από μικρό μ'έχουν αναθρέψει»(Κοράνιο 17:23-24)

Το Κοράνιο σε αρκετά μέρη τονίζει ιδιαίτερα το θαυμάσιο ρόλο της μητέρας της γέννας και του θηλασμού:

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

«Και συστήσαμε στον άνθρωπο τους γονείς του (για στοργική του συμπεριφορά). Κνοφορώντας η μητέρα του υπέφερε δεινά επί δεινών και τον απογαλακτίζει μετά από διατία. Να είσαι ευγνώμων σε Μένα και στους γονείς σου. ...» **(Κοράνιο 31:14)**

Η πολύ ιδιαίτερη θέση της μητέρας στο Ισλάμ έχει εύγλωττα περιγραφεί από τον Προφήτη Μωχάμμαντﷺ:

«Ένας άντρας ρώτησε τον Προφήτη: 'Ποιος δικαιούται να είναι ο καλύτερός μου φίλος;' Ο Προφήτης απάντησε: 'η μητέρα σου'. 'Και ποιος άλλος;' ρώτησε ο άντρας. Ο Προφήτης απάντησε: 'η μητέρα σου'. 'Και ποιος άλλος;' ρώτησε ο άντρας. Ο Προφήτης απάντησε: 'η μητέρα σου'. 'Και ποιος άλλος;' ρώτησε ο άντρας. Ο Προφήτης απάντησε: 'ο πατέρα σου'.» **(Μποχάρι και Μούσλιμ).**

Ανάμεσα στα λίγα διδάγματα του Ισλάμ, που οι Μουσουλμάνοι ακόμη τηρούν μέχρι και σήμερα είναι η συνετή συμπεριφορά προς τη μητέρα. Η τιμή, που λαμβάνουν οι Μουσουλμάνες μητέρες, από τους γιους και τις κόρες τους είναι παραδειγματική. Οι έντονα θερμές σχέσεις ανάμεσα στις Μουσουλμάνες μητέρες και στα παιδιά τους, και ο βαθύς σεβασμός με τον οποίο οι Μουσουλμάνοι άντρες πλησιάζουν τις μητέρες τους, συνήθως εκπλήσσει τους Δυτικούς.⁴³

ΜΕΡΟΣ 12

ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΚΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ;

Μια από τις πιο σημαντικές διαφορές ανάμεσα στο Κοράνιο και στη Βίβλο είναι η στάση προς το θέμα της περίπτωσης της γυναίκας, που κληρονομεί έναν αποθανόντα συγγενή. Η Βιβλική στάση έχει ευκρινώς περιγραφεί από το Ραβίνο Έποσταϊν: *«Η συνεχής και άθραυστη παράδοση, από τις Βιβλικές μέρες, δε δίνει στις γυναίκες μιας οικογένειας, σύζυγο και κόρες, το δικαίωμα να κληρονομήσουν την οικογενειακή περιουσία. Στο πιο πρώιμο σχέδιο διαδοχής, τα γυναικεία μέλη της οικογένειας θεωρούνταν μέρος της περιουσίας, και απομακρυσμένα από την ιδιότητα του κληρονόμου, όσο ο σκλάβος. Ενώ υπό τη Μωσαϊκή νομοθεσία, στις κόρες αναγνωρίζονταν διαδοχή, σε περίπτωση, που δεν είχε απομείνει αρσενικός γόνος, ενώ η σύζυγος δεν αναγνωρίζονταν ως διάδοχος σε τέτοιες περιπτώσεις.⁴⁴ Γιατί θεωρούνταν τα γυναικεία μέλη της οικογένειας μέρος της οικογενειακής περιουσίας; Ο Ραβίνος Έποσταϊν έχει την απάντηση: «Είναι ιδιοκτησία -- πριν το γάμο, του πατέρα του, μετά το γάμο, του συζύγου»⁴⁵*

Οι Βιβλικοί κανόνες της κληροδότησης αναφέρονται στους **Αριθμούς 27:1-11**. Δε δίνεται στη σύζυγο μερίδιο, από την

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

περιουσία του συζύγου, ενώ αυτός είναι ο πρώτος της κληρονόμος, ακόμη και πριν από τους γιους της. Η κόρη μπορεί να κληρονομήσει, αν δεν υπάρχουν άντρες κληρονόμοι. Η μητέρα δεν είναι κληρονόμος, ενώ ο πατέρας είναι. Οι χήρες και οι κόρες, σε περίπτωση, που υπήρχαν αρσενικοί κληρονόμοι, ήταν στο έλεος των κληρονόμων αυτών για συντήρηση και φροντίδα. Γι' αυτό το λόγο οι χήρες, και οι ορφανές ήταν ανάμεσα στους πιο άπορους της Ιουδαϊκής κοινωνίας.

Ο Χριστιανισμός εφάρμοζε το ίδιο για πολύ καιρό. Οι εκκλησιαστικοί και αστικοί νόμοι της Χριστιανοσύνης απαγόρευαν στις κόρες να μοιράζονται με τους αδελφούς τους την πατρική περιουσία. Άλλωστε, η σύζυγος στερούταν του δικαιώματος να κληρονομήσει. Αυτοί οι φαύλοι νόμοι επιβίωσαν μέχρι τα τέλη του περασμένου αιώνα.⁴⁶

Στους ειδωλολάτρες Άραβες πριν το Ισλάμ, τα κληρονομικά δικαιώματα ήταν περιορισμένα μόνο στους άντρες. Το Κοράνιο κατήργησε όλα αυτά τα άδικα έθιμα και έδωσε στις γυναίκες δικαίωμα να κληρονομήσουν:

«Στους άντρες ανήκει κληρονομικό μερίδιο απ' όσα αφήσαν οι γονείς, και οι πλησιέστεροι συγγενείς τους. Επίσης, και στις γυναίκες ανήκει μερίδιο απ' όσα αφήσαν οι γονείς και οι πλησιέστεροι συγγενείς μικρή ή μεγάλη η κληρονομιά, τους ανήκει ένα καθορισμένο μερίδιο.»(Κοράνιο 4:7)

Οι Μουσουλμάνες μητέρες, σύζυγοι, κόρες, και αδελφές είχαν λάβει κληρονομικά δικαιώματα δεκατρείς αιώνες, πριν η Ευρώπη αναγνωρίσει ότι αυτά τα δικαιώματα υπήρχαν καν.

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

Η διαίρεση της κληρονομιάς είναι ένα ευρύτατο θέμα με τεράστιες λεπτομέρειες (**Κοράνιο 4:7, 11, 12, 176**). Ο γενικός κανόνας είναι ότι το μερίδιο της γυναίκας είναι το μισό του άντρα, μ' εξαίρεση τις περιπτώσεις, που η μητέρα λαμβάνει ίσο μερίδιο με τον πατέρα. Αυτός ο γενικός κανόνας ανληφθεί υπ' όψη μεμονωμένος απ' τις άλλες νομοθεσίες, που αφορούν τους άντρες, και τις γυναίκες, ίσως να φαίνεται άδικος. Για να κατανοήσει κανείς τη λογική πίσω απ' αυτόν τον κανόνα, πρέπει να λάβει υπ' όψη το γεγονός ότι οι οικονομικές υποχρεώσεις των αντρών στο Ισλάμ υπερβαίνουν αυτές των γυναικών (βλέπε το κεφάλαιο «Περιοσία της Συζύγου»). Ο γαμπρός πρέπει να κάνει γαμήλιο δώρο στη νύφη. Αυτό το δώρο γίνεται δική της αποκλειστική περιουσία και παραμένει ακόμη κι αν αργότερα διαζευχθεί.

Η νύφη δεν υποχρεούται να δώσει στο γαμπρό της γαμήλιο δώρο. Επιπλέον, ο Μουσουλμάνος σύζυγος επωμίζεται τη συντήρηση της συζύγου του και των παιδιών του. Η περιουσία της, και τα κέρδη της, είναι για τη δική της, και μόνο χρήση εκτός απ' ό,τι αυτή εθελοντικά προσφέρει στο σύζυγό της. Άλλωστε, πρέπει να γίνει αντιληπτό ότι το Ισλάμ υποστηρίζει την οικογενειακή ζωή. Ενθαρρύνει τους νέους να παντρευτούν, αποθαρρύνει το διαζύγιο, και δε θεωρεί την αγαμία αρετή. Επομένως, σε μια αληθινά Ισλαμική κοινωνία, η οικογενειακή ζωή είναι ο κανόνας, και η εργένικη ζωή η σπάνια εξαίρεση. Σχεδόν όλοι οι χρόνια παντρεμένοι, γυναίκες και άντρες, είναι παντρεμένοι σε Ισλαμική κοινωνία. Υπό το φως αυτών των γεγονότων, θα μπορούσε κάποιος να εκτιμήσει ότι οι Μουσουλμάνοι άντρες, εν γένει, έχουν

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

μεγαλύτερα οικονομικά φορτία, από τις Μουσουλμάνες γυναίκες, και έτσι οι κανόνες για κληρονομιά αποβλέπουν στο αντιστάθμισμα αυτής της ανισορροπίας, για μια κοινωνία ελεύθερη από φύλα και πόλεμους τάξεων. Μετά από μια απλή σύγκριση ανάμεσα στα οικονομικά δικαιώματα και καθήκοντα των Μουσουλμάνων γυναικών, μια Βρετανίδα Μουσουλμάνα έχει καταλήξει στο ότι το Ισλάμ δεν έχει φερθεί μόνο δίκαια στη γυναίκα αλλά και γενναιόδωρα.⁴⁷

ΜΕΡΟΣ 13

Η ΔΕΙΝΟΠΑΘΕΙΑ ΤΩΝ ΧΗΡΩΝ;

Εξ' αιτίας του γεγονότος ότι η Παλαιά Διαθήκη δεν τους αναγνώρισε το δικαίωμα να κληρονομήσουν, οι χήρες συγκαταλέγονταν ανάμεσα στους πιο εύθραυστους του Ιουδαϊκού πληθυσμού. Οι αρσενικοί κληρονόμοι, που κληρονομούσαν όλη την περιουσία του αποθανόντος συζύγου μιας γυναίκας, ήταν υπεύθυνοι να τη συντηρούν απ' εκείνη την περιουσία. Ωστόσο, οι χήρες δεν μπορούσαν να ήταν σίγουρες ότι αυτή η φροντίδα θα συνέχιζε, κι έτσι ζούσαν στο έλεος των άλλων. Επομένως, οι χήρες συγκαταλέγονταν ανάμεσα στις πιο χαμηλές τάξεις στο αρχαίο Ισραήλ, και η χηρεία θεωρούνταν σημείο μεγάλου υποβιβασμού (**Ησαΐας 54:4**). Αλλά η δεινοπάθεια μιας χήρας στη Βιβλική παράδοση επεκτεινόταν πιο πέρα ακόμη, κι από την απόκλειση της, από την περιουσία του συζύγου της. Σύμφωνα με τη **Γένεση 38**, μια χήρα χωρίς παιδιά πρέπει να παντρευτεί τον αδελφό του συζύγου της, ακόμη κι αν είναι παντρεμένος, για να τεκνοποιήσει στον αποθανόντα αδελφό του, εξασφαλίζοντας έτσι ότι το όνομα του αδελφού του δε θα σβήσει.

«Και ο Ιούδας είπε στον Αννάν: 'Συνουσιάσου με τη γυναίκα τού αδελφού σου, κάνε το καθήκον ως αδελφός του συζύγου της, και ανάστησε το σπέρμα στον αδελφό σου'» (Γένεση 38:8).

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

Η συγκατάθεση της χήρας σ' αυτό τον γάμο δεν απαιτείται. Η χήρα θεωρείται μέρος της περιουσίας του αποθανόντος συζύγου, και η κύρια λειτουργία της είναι να εξασφαλίσει απογόνους στο σύζυγό της. Ο Βιβλικός νόμος εφαρμόζεται ακόμη στο σημερινό Ισραήλ.⁴⁸ Μια χήρα χωρίς παιδί κληροδοτείται στον αδελφό του συζύγου της. Αν ο αδελφός είναι πολύ νέος για να παντρευτεί, πρέπει να τον περιμένει, εωσότου φτάσει στην κατάλληλη ηλικία. Αν ο αδελφός του συζύγου αρνηθεί να την παντρευτεί, ελευθερώνεται, και μπορεί να παντρευτεί άντρα της επιλογής της. Δεν είναι ασυνήθιστο φαινόμενο στο Ισραήλ, ότι οι χήρες υπόκεινται σε εκβιασμό, από τους κουνιάδους τους για ν' ανακτήσουν την ελευθερία τους.

Οι ειδωλολάτρες Άραβες πριν απ' το Ισλάμ είχαν παρόμοιες συνήθειες. Μια χήρα θεωρούνταν μέρος της περιουσίας του συζύγου της, που κληροδοτούνταν στους άντρες κληρονόμους και παντρευόταν, συνήθως, του αποθανόντος το μεγαλύτερο γιο από άλλη σύζυγο.

Το Κοράνιο επιτέθηκε δηκτικά, και απαγόρευσε αυτό το υποβιβαστικό έθιμο:

«Μη νυμφεύεστε γυναίκες, που νυμφεύτηκαν ο πατέρες σας. Εκτός των γάμων, που προηγήθηκαν του Ισλάμ, καθόσον τέτοιοι γάμοι θεωρούνται αισχρότητα και βδελυγμία (σιχαμάρα).» (Κοράνιο 4:22)

Οι χήρες και οι διαζευγμένες κοιτάζονταν τόσο πολύ αφ' υψηλού στη Βιβλική παράδοση, που ο αρχιερέας δε μπορούσε να παντρευτεί μια χήρα, μια διεζευγμένη, ή μια ιερόδουλη:

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

«Κι αυτός θα πάρει γυναίκα παρθένη, ή βέβηλη, ή πόρνη, αυτές δεν θα τις πάρει· αλλά, παρθένα από τον λαό του θα πάρει για γυναίκα. Και δεν θα βεβηλώσει το σπέρμα του ανάμεσα στον λαό του· ...» **(Λευιτικός 21:13-15)**

Στο Ισραήλ σήμερα, ένας απόγονος της κάστας του Κοέν (οι αρχιερείς των ημερών του Ναού) δεν μπορεί να παντρευτεί μια διεζευγμένη, μια χήρα, ή μια πόρνη.⁴⁹ Στην Ιουδαϊκή νομοθεσία, μια γυναίκα, που έχει χηρέψει τρεις φορές με τους τρεις συζύγους να έχουν πεθάνει από φυσικά αίτια, θεωρείται 'μοιραία' και απαγορεύεται να ξαναπαντρευτεί.⁵⁰ Το Κοράνιο από την άλλη, δεν αναγνωρίζει ούτε κάστες, μήτε μοιραία άτομα. Οι χήρες και οι διεζευγμένες είναι ελεύθερες να παντρευτούν όποιον επιλέξουν.

Δε επισυνάπτεται στίγμα ούτε στο διαζύγιο, μήτε στη χηρεία στο Κοράνιο:

«Όταν διαζευχθείτε τις συζύγους σας, και φτάσει η μέρα της αποπομπής τους, κρατήστε τις με καλοσύνη, ή αποπέμψτε τις με καλοσύνη. Μην τις κρατείτε βίαια και άδικα. Οποιος αυτά πράττει αδικεί τον εαυτό του. Και μη γελοιοποιείτε τα σημεία του Αλλάχ.» **(Κοράνιο 2:231)**

«Αν πεθαίνοντας εγκαταλείπετε συζύγους (χήρες), οφείλουν να παραμείνουν σε αναμονή τέσσερις μήνες και δέκα μέρες. Κατόπιν αυτής της προθεσμίας, δε σας καταλογίζεται αμαρτία, αν ευπρεπώς και σεμνώς διαθέσουν τον εαυτό τους.» **(Κοράνιο 2:234)**

«Όσοι από σας πεθάνουν εγκαταλείποντας τις συζύγους τους, οφείλουν να προσδιορίσουν κληροδότημα, απ' το οποίο θα συντηρούνται για ένα έτος, χωρίς να τις αναγκάσει κανείς να

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

εγκαταλείψουν την οικία τους. Αλλά, αν αυτές εξέλθουν οικιοθελώς, δε σας καταλογίζεται ενοχή για τον τρόπο της αυτοδιάθεσής τους εφόσον είναι με ευπρέπεια και σεμνότητα.»(Κοράνιο 2:240)

ΜΕΡΟΣ 14

ΠΟΛΥΓΑΜΙΑ;

Ας ασχοληθούμε τώρα με το σημαντικό θέμα της πολυγαμίας. Η πολυγαμία είναι μια πολύ αρχαία πράξη, που βρίσκουμε σε πολλές ανθρώπινες κοινωνίες. Η Βίβλος δεν καταδίκασε την πολυγαμία. Αντίθετα, η Παλαιά Διαθήκη, και τα Ραβινικά γραπτά συχνά βεβαιώνουν τη νομιμότητα της πολυγαμίας. Ο Βασιλιάς Σολομών λέγεται ότι είχε 700 συζύγους και 300 παλλακίδες (**1 Βασιλείς 11:3**). Επίσης, ο βασιλιάς Δαβίδ λέγεται ότι είχε πολλές συζύγους και παλλακίδες (**2 Σαμουήλ 5:13**). Η Παλαιά Διαθήκη έχει κάποιες εντολές για τον τρόπο διανομής της περιουσίας ενός άντρα ανάμεσα στους γιούς του από διαφορετικές συζύγους (**Δευτερονόμιο 22:7**). Ο μόνος περιορισμός στην πολυγαμία είναι μια απαγόρευση του να παντρευτεί κάποιος την αδελφή της συζύγου του, ως αντίζηλο σύζυγο (**Λευιτικό 18:18**). Το Ταλμούδ υποδεικνύει ως μέγιστο όριο τέσσερις συζύγους.⁵¹ Οι Ευρωπαίοι Ιουδαίοι εξασκούσαν την πολυγαμία έως τον δέκατο έκτο αιώνα. Οι Ανατολικοί Ιουδαίοι εξασκούσαν τακτικά πολυγαμία, μέχρι που έφτασαν στο Ισραήλ, όπου απαγορεύεται από τον αστικό νόμο. Ωστόσο, απ' το

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

θρησκευτικό νόμο, που καταπατεί τον αστικό νόμο σε τέτοιες περιπτώσεις, επιτρέπεται.⁵²

Τι γίνεται με την Καινή Διαθήκη; Σύμφωνα με τον Πατήρ Ευγένιο Χίλμαν στο ενορατικό του βιβλίο, Αναθεώρηση της Πολυγαμίας, «Πουθενά στην Καινή Διαθήκη δεν υπάρχει σαφής εντολή για μονογαμία, ή κάποια σαφής εντολή, που ν' απαγορεύει την πολυγαμία».⁵³ Επιπλέον, ο Ιησούς δε μίλησε για την πολυγαμία, αν και εξασκούταν από τους Ιουδαίους της κοινωνίας της εποχής του. Ο Πατήρ Χίλμαν τονίζει το γεγονός, ότι η εκκλησία στη Ρώμη απαγόρευσε την πολυγαμία, για να προσαρμοστεί στην Ελληνορωμαϊκή κουλτούρα (που υπαγόρευε μόνο μια νόμιμη σύζυγο, ενώ ανέχτηκε την παλλακεία και την πορνεία). Παρέθεσε από τον Άγιο Αυγουστίνο: «Τώρα πράγματι στην εποχή μας, και για να συντονιστούμε με το Ρωμαϊκό έθιμο, δεν επιτρέπεται πια ο γάμος από δεύτερη γυναίκα».⁵⁴

Οι Αφρικανικές εκκλησίες, και οι Αφρικανοί Χριστιανοί, συχνά θυμίζουν στους Ευρωπαίους αδελφούς τους, ότι η απαγόρευση της πολυγαμίας, από την Εκκλησία, είναι μια πολιτιστική παράδοση, κι όχι μια αυθεντική Χριστιανική διαταγή.

Το Κοράνιο, επίσης, επέτρεψε την πολυγαμία, αλλά όχι χωρίς περιορισμούς:

«Αν φοβάστε μήπως αδικείστε τα ορφανά παιδιά και τις ορφανές (σε περίπτωση γάμου) τότε να παντρεύεστε γυναίκες της αρεσκείας σας , σας επιτρέπεται η διγαμία, τριγαμία και

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

τετραγαμία. Κι αν όμως φοβάστε ακόμα μήπως δεν μεταχειριστείτε όλες με ισότητα, τότε αρκείτε στη μονογαμία, ή όποιες έχετε αιχμαλωτίσει (οι σκλάβες)...» **(Κοράνιο 4:3)**

Το Κοράνιο, σε αντίθεση με τη Βίβλο, περιόρισε το μέγιστο αριθμό συζύγων στις τέσσερις, υπό τον αυστηρό όρο, να τους φέρονται ίσα και δίκαια. Δεν πρέπει να κατανοηθεί ότι το Κοράνι παροτρύνει τους πιστούς να εξασκήσουν πολυγαμία, ή ότι η πολυγαμία θεωρείται ως ιδανικό. Μ' άλλα λόγια, το Κοράνιο 'ανέχτηκε', ή 'επέτρεψε' την πολυγαμία, κι όχι περισσότερο, αλλά γιατί; Γιατί είναι επιτρεπτή η πολυγαμία; Η απάντηση είναι απλή: υπάρχουν τόποι, και καιροί στους οποίους υπάρχουν υποχρεωτικοί κοινωνικοί, και ηθικοί λόγοι για την πολυγαμία. Όπως υποδεικνύει και το παραπάνω Κορανικό εδάφιο, το θέμα της πολυγαμίας δεν μπορεί να κατανοηθεί πέρα από τις κοινοτικές υποχρεώσεις προς τα ορφανά και τις χήρες.

Στις περισσότερες ανθρώπινες κοινωνίες, οι γυναίκες υπερέχουν αριθμητικά από τους άντρες. Στις ΗΠΑ υπάρχουν τουλάχιστον, οκτώ εκατομμύρια περισσότερες γυναίκες από άντρες. Σε μια χώρα σαν τη Γουινέα υπάρχουν 122 γυναίκες για κάθε 100 άντρες. Στην Τανζανία, υπάρχουν 95 άντρες ανά 100 γυναίκες.⁵⁵ Τι πρέπει να κάνει μια κοινωνία όταν έχει τέτοιες ανισόρροπες αναλογίες φύλου; Υπάρχουν κάποιες λύσεις: κάποιος θα μπορούσε να προτείνει την αγαμία, άλλοι θα προτιμούσαν τη βρεφοκτονία των θηλυκών (που πράγματι συμβαίνει, σε κάποιες κοινωνίες στον κόσμο σήμερα!). Άλλοι μπορεί να σκεφτούν ότι η μόνη διέξοδος πρέπει να είναι η παραδοχή όλων των τρόπων σεξουαλικής ανεκτικότητας:

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

πορνεία, συνουσία χωρίς γάμο, ομοφυλοφιλία, κλπ. Για άλλες κοινωνίες, όπως οι περισσότερες Αφρικανικές κοινωνίες σήμερα, η πιο έντιμη διέξοδος είναι να επιτραπεί η πολυγαμία, ως δεκτός πολιτιστικά και σεβόμενος κοινωνικά θεσμός. Το σημείο, που συχνά παρεξηγείται στη Δύση είναι ότι οι γυναίκες σ' άλλους πολιτισμούς, δε βλέπουν την πολυγαμία αναγκαστικά ως σημάδι υποβάθμισης των γυναικών. Για παράδειγμα, πολλές Αφρικανές νύφες, Χριστιανές, ή Μουσουλμάνες, ή άλλης θρησκείας, θα προτιμούσαν να παντρευτούν έναν παντρεμένο άντρα, που έχει ήδη αποδειχτεί ως υπεύθυνος σύζυγος.

Πολλές Αφρικανές σύζυγοι, παρακινούν τους συζύγους τους να παντρευτούν δεύτερη σύζυγο, για να μη νιώθουν μοναξιά.⁵⁶

Μια έρευνα σε περισσότερο από έξι χιλιάδες γυναίκες, ηλικίας 15 έως 59 ετών, που πραγματοποιήθηκε στη δεύτερη μεγαλύτερη πόλη της Νιγηρίας, έδειξε ότι 60 % αυτών των γυναικών θα ήταν ευχαριστημένες, αν ο σύζυγός τους παντρευόταν άλλη γυναίκα. Μόνο το 23 % εξέφρασε θυμό στην ιδέα του να τον μοιράζονται με άλλη σύζυγο. 76% των γυναικών μιας έρευνας, που πραγματοποιήθηκε στην Κένυα βλέπουν θετικά την πολυγαμία.

Σε μια έρευνα, που επιχειρήθηκε στην αγροτική Κένυα, 25 από τις 27 γυναίκες θεώρησαν την πολυγαμία καλύτερη απ' τη μονογαμία. Αυτές οι γυναίκες πιστεύουν ότι η πολυγαμία μπορεί να είναι μια ευτυχής και ωφέλιμη εμπειρία, εάν οι δυο γυναίκες συνεργαστούν.⁵⁷ Η πολυγαμία στις περισσότερες

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

Αφρικανικές κοινωνίες είναι σεβαστός θεσμός σε σημείο, που κάποιες Προτεσταντικές εκκλησίες γίνονται ολοένα και πιο ανεκτικές προς το θέμα. Ένας επίσκοπος της Αγγλικανικής εκκλησίας στην Κένυα δήλωσε ότι, 'Αν και η μονογαμία θεωρείται ιδανική για την έκφραση αγάπης ανάμεσα στο σύζυγο και στη σύζυγο, η εκκλησία θα πρέπει να θεωρήσει ότι σε ορισμένους πολιτισμούς, η πολυγυνία είναι κοινωνικά δεκτή, και ότι η πεποίθηση πως η πολυγυνία είναι ενάντια στο Χριστιανισμό δεν είναι πλέον αποδεκτή.»⁵⁸

Έπειτα από προσεκτική μελέτη της Αφρικανικής πολυγαμίας, ο Αιδεσιμότατος Ντέιβιντ Γκικάρι της Αγγλικανικής Εκκλησίας, έφτασε στο συμπέρασμα, ότι η πολυγαμία, εφαρμοσμένη ιδανικά, είναι πιο Χριστιανική, απ' το διαζύγιο και νέους γάμους, όσον αφορά τις εγκαταλελειμμένες συζύγους και τα παιδιά.⁵⁹ Εγώ προσωπικά γνωρίζω μερικές Αφρικανές συζύγους, υψηλά μορφωμένες, που αν και έχουν ζήσει στη Δύση πολλά χρόνια, δεν έχουν αντιρρήσεις ενάντια στην πολυγαμία. Μια απ' αυτές, που ζει στις ΗΠΑ, παροτρύνει σοβαρά το σύζυγό της να παντρευτεί δεύτερη γυναίκα για να τη βοηθήσει στην ανατροφή των παιδιών.

Το πρόβλημα των ανισόροπων αναλογιών φύλου γίνεται αληθινά πρόβλημα σε καιρούς πολέμου. Οι φυλές των Ιθαγενών Αμερικάνων Ινδιάνων υπέφεραν πολύ, από ανισόροπες αναλογίες φύλου, μετά απ' τις απώλειες πολέμου. Οι γυναίκες σ' αυτές τις φυλές, που δεν απολάμβαναν υψηλή θέση, δέχτηκαν την πολυγαμία, σαν την καλύτερη προστασία, ενάντια στην ικανοποίηση από

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

άσεμνες πράξεις. Οι Ευρωπαίοι άποικοι, χωρίς να προσφέρουν εναλλακτικό, καταδίκασαν αυτήν την Ινδιάνικη πολυγαμία ως 'απολίτιστη'.⁶⁰

Μετά το δεύτερο παγκόσμιο πόλεμο, υπήρχαν 7.300.000 περισσότερες γυναίκες στη Γερμανία (3,3 εκατομμύρια απ' αυτές ήταν χήρες).

Υπήρχαν 100 άντρες της ηλικίας 20 έως 30, για κάθε 167 γυναίκες σ' αυτή την ηλικιακή ομάδα.⁶¹ Πολλές απ' αυτές τις γυναίκες χρειαζόντουσαν έναν άντρα μόνο ως σύντροφο, αλλά και ως συντηρητή του νοικοκυριού, σε εποχή αθλιότητας και στέρησης άνευ προηγουμένου. Οι στρατιώτες των νικητών Συμμαχικών Δυνάμεων, εκμεταλλεύονταν αυτές τις ευάλωτες γυναίκες. Πολλά νεαρά κορίτσια και χήρες είχαν ερωτικές σχέσεις με μέλη των δυνάμεων της κατοχής. Πολλοί Αμερικάνοι και Βρετανοί στρατιώτες πλήρωναν για τις απολαύσεις τους με τσιγάρα, σοκολάτα, και ψωμί. Τα παιδιά ήταν καταχαρούμενα με τα δώρα, που έφεραν αυτοί οι ξένοι.

Ένα 10χρονο αγόρι ακούγοντας γι' αυτά, απ' τα άλλα παιδιά ευχόταν απ' την καρδιά του, να τύχει ένας 'Άγγλος' στη μητέρα του για να μην πεινάσουν άλλο.⁶²

Σ' αυτό το σημείο πρέπει να ρωτήσουμε τη συνείδησή μας: Τι είναι πιο τιμητικό για μια γυναίκα; Μια δεκτή και σεβαστή δεύτερη σύζυγος της προσέγγισης των ιθαγενών Ινδιάνων, ή μια υποκρυπτόμενη ιερόδουλη 'πολιτισμένης' προσέγγισης της Συμμαχίας; Μ' άλλα λόγια, τί είναι πιο τιμητικό για μια

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

γυναίκα : η Κορανική οδηγία, ή θεολογία που βασίζεται στον πολιτισμό της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας;

Είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί, ότι συζητήθηκε σε ένα διεθνές συνέδριο νεολαίας, που πραγματοποιήθηκε στο Μόναχο το 1948, το πρόβλημα της υψηλής ανισόρροπης αναλογίας των φύλων στη Γερμανία. Όταν ξεκαθαρίστηκε ότι δεν υπήρχε λύση, στην οποία να συμφωνούν, μερικοί συμμετέχοντες πρότειναν την πολυγαμία. Η αρχική αντίδραση των παρευρισκομένων ήταν ένα κράμα ταραχής και αποτροπιασμού. Ωστόσο, έπειτα από μελέτη της πρότασης, οι συμμετέχοντες συμφώνησαν ότι ήταν η μόνη δυνατή λύση. Επομένως, η πολυγαμία συμπεριλήφθηκε στις τελικές συστάσεις του συνεδρίου.⁶³

Ο κόσμος σήμερα έχει περισσότερα όπλα μαζικής καταστροφής από ποτέ και η Ευρωπαϊκή Εκκλησία ίσως, αργά ή γρήγορα, ν' αναγκαστεί να δεχτεί την πολυγαμία ως τη μόνη διέξοδο. Ο Πατήρ Χίλμαν αναγνώρισε αυτό το γεγονός, «Είναι αντιληπτό ότι αυτές οι γενοκτονικές μέθοδοι (πυρηνικές, βιολογικές, χημικές,...), θα μπορούσαν να δημιουργήσουν τόσο δραστικά μια ανισορροπία ανάμεσα στα φύλα, που η πολυγαμία θα ήταν αναγκαίο μέτρο επιβίωσης...

Τότε, αντίθετα με προηγούμενα έθιμα και νόμους, μια παραμερισμένη φυσική, και ηθική ροπή, ίσως να υψωθεί προς όφελος της πολυγαμίας. Σε τέτοια περίπτωση, οι θεολόγοι και οι αρχηγοί της Εκκλησίας, θα παρουσιάσουν βαρυσήμαντους λόγους, και βιβλικά κείμενα για να δικαιολογήσουν μια νέα αντίληψη του γάμου.»⁶⁴

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

Στη σημερινή εποχή, η πολυγαμία συνεχίζει να είναι βιώσιμη λύση, σε κάποια απ' τα κοινωνικά δεινά των σύγχρονων κοινωνιών. Οι κοινωνικές υποχρεώσεις, που αναφέρει το Κοράνιο, σε σχέση με την άδεια πολυγαμίας, είναι πιο ορατές σήμερα σε κάποιες Δυτικές κοινωνίες, απ' ότι στην Αφρική. Για παράδειγμα, σήμερα στις ΗΠΑ υπάρχει μια σοβαρή φυλετική κρίση στην κοινότητα των μαύρων. Ένας στους είκοσι μαύρους νέους, πιθανολογείται να πεθάνει, πριν φτάσει την ηλικία των είκοσι ένα.

Γι' αυτούς ανάμεσα στις ηλικίες των 20 και 35, η ανθρωποκτονία είναι η κύρια αιτία θανάτου.⁶⁵

Άλλωστε, πολλοί μαύροι νέοι άντρες είναι άνεργοι, φυλακισμένοι, ή ναρκομανείς.⁶⁶ Ως αποτέλεσμα, μια στις τέσσερις μαύρες γυναίκες, της ηλικίας των σαράντα, δεν έχει ποτέ παντρευτεί, σε σύγκριση με μια στις δέκα λευκές γυναίκες.⁶⁷

Επιπλέον, πολλές νέες μαύρες γυναίκες γίνονται ανύπαντρες μητέρες, πριν την ηλικία των είκοσι, και βρίσκονται στην ανάγκη κάποιου να τις συντηρήσει. Το τελικό αποτέλεσμα αυτών των τραγικών περιστάσεων είναι ένας αυξανόμενος αριθμός μαύρων γυναικών, που δεσμεύονται σ' αυτό, που ονομάζεται 'μοίρασμα άντρα'.⁶⁸

Δηλαδή, πολλές απ' αυτές τις άμοιρες ανύπαντρες μαύρες γυναίκες, εμπλέκονται σε σχέσεις με παντρεμένους άντρες. Οι σύζυγοι αυτών των αντρών, συχνά δε γνωρίζουν το γεγονός, ότι άλλες γυναίκες μοιράζονται τους συζύγους τους. Μερικοί παρατηρητές της κρίσης του μοιράσματος των

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

αντρών στις Αφρο-αμερικάνικες κοινότητες, συνιστούν ομόφωνη πολυγαμία, ως προσωρινή λύση της έλλειψης μαύρων αντρών, εωσότου επιχειρηθούν πιο περιεκτικές ανασχηματίσεις ευρύτερα στην Αμερικάνικη κοινωνία.⁶⁹

Με ομόφωνη πολυγαμία εννοούν πολυγαμία, που εγκρίνεται από την κοινότητα, και όπου όλα τα συμβαλλόμενα μέλη έχουν συμφωνήσει, αντίθετα με το συνηθισμένο μυστικό μοίρασμα του άντρα, που είναι επιβλαβές, και για τη σύζυγο, και για την κοινότητα εν γένει.

Το πρόβλημα του μοιράσματος του άντρα στην Αφρο-αμερικάνικη κοινότητα ήταν το θέμα μιας δημόσιας συζήτησης, που πραγματοποιήθηκε στο Πανεπιστήμιο της Φιλαδέλφειας στις 27 Ιανουαρίου 1993.⁷⁰ Μερικοί, από τους ομιλητές συνέστησαν την πολυγαμία, ως μια πιθανή θεραπεία για την κρίση. Πρότειναν επίσης, ότι η πολυγαμία δεν πρέπει να απαγορεύεται, από το νόμο, ιδιαίτερα σε μια κοινωνία, που ανέχεται την πορνεία και τις ερωμένες. Το σχόλιο μιας γυναίκας από το κοινό, ότι οι Αφρο-αμερικανοί χρειάζονταν να μάθουν απ' την Αφρική, όπου η πολυγαμία εξασκείται υπεύθυνα, απόσπασε ενθουσιαστικό χειροκρότημα.

Ο Φίλλιπ Κιλμπράιντ, ένας Αμερικάνος ανθρωπολόγος του Ρωμαιοκαθολικισμού, στο προκλητικό του βιβλίο «Πολλαπλοί γάμοι για τον καιρό μας», προτείνει την πολυγαμία, ως μια γενικότερη λύση σε κάποια, από τα δεινά της Αμερικάνικης κοινωνίας. Υποστηρίζει ότι ο πολλαπλός γάμος μπορεί να εξυπηρετήσει, ως πιθανή εναλλακτική του

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

διαζυγίου, σε πολλές περιπτώσεις, για να αποτραπεί η επιβλαβής επίπτωση του διαζυγίου σε πολλά παιδιά. Ισχυρίζεται ότι πολλά διαζύγια προκαλούνται, από τις αχαλίνωτες εξωσυζυγικές σχέσεις στην Αμερικάνικη κοινωνία. Σύμφωνα με τον Κιλμπράιντ, τερματίζοντας μια εξωσυζυγική σχέση με πολυγαμία, αντί με διαζύγιο είναι καλύτερο για τα παιδιά. «Τα παιδιά ωφελούνται καλύτερα εάν θεωρηθεί ως επιλογή η οικογενειακή αύξηση, αντί της διάστασης και της διάλυσης». Επιπλέον, προτείνει ότι και άλλες ομάδες θα ωφεληθούν από την πολυγαμία, όπως οι ηλικιωμένες γυναίκες που αντιμετωπίζουν χρόνια έλλειψη αντρών, και οι Αφρο-αμερικανοί που είναι εμπλεκόμενοι στο μίσγασμα του άντρα.⁷¹

Το 1987, μια δημοσκοπήση, που διεξάχθηκε από φοιτητική εφημερίδα, στο Πανεπιστήμιο της Καλιφόρνια στο Μπέρκελεϊ, ρώτησε τους φοιτητές, αν συμφωνούσαν, ότι στους άντρες πρέπει να επιτρέπεται απ' το νόμο, να έχουν παραπάνω από μια σύζυγο, ως απάντηση σε μια παρατηρούμενη έλλειψη υποψηφίων αντρών στην Καλιφόρνια. Σχεδόν όλοι οι υποψήφιοι ψήφισαν υπέρ της ιδέας. Μια φοιτήτρια δήλωσε ότι η πολυγαμία θα εκπλήρωνε τις αισθηματικές, και σωματικές της ανάγκες, δίνοντας της μεγαλύτερη ελευθερία, από μια μονογαμική ένωση.⁷² Όντως, αυτό το ίδιο επιχείρημα χρησιμοποιείται, από τις λίγες παραμένοντες θεμελιωτίστριες Μορμόνες, που ακόμη εξασκούν την πολυγαμία στις ΗΠΑ. Πιστεύουν ότι η πολυγαμία είναι ένας ιδανικός τρόπος για μια γυναίκα, να

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

έχει καριέρα και παιδιά αφού οι σύζυγοι αυτές βοηθάνε η μια την άλλη στην φροντίδα των παιδιών.⁷³

Ας προστεθεί ότι η πολυγαμία στο Ισλάμ είναι θέμα αμοιβαίας συγκατάθεσης. Κανείς δεν μπορεί ν' αναγκάσει μια γυναίκα να παντρευτεί έναν έγγαμο άντρα. Άλλωστε, η σύζυγος έχει το δικαίωμα να ορίσει, ότι ο άντρας δεν πρέπει να νυμφευθεί άλλη γυναίκα, ως δεύτερη σύζυγο.⁷⁴ Η Βίβλος από την άλλη, μερικές φορές προσφεύγει σε αναγκαστική πολυγαμία. Μια χήρα χωρίς παιδιά πρέπει να παντρευτεί τον αδελφό του συζύγου της, ακόμη κι αν αυτός είναι παντρεμένος (βλέπε κεφάλαιο «*Η Δεινοπάθεια Των Χηρών*»), ανεξάρτητα της συγκατάθεσής της (**Γένεση 38:8-10**).

Πρέπει να σημειωθεί ότι σε πολλές Μουσουλμανικές κοινωνίες σήμερα, η εξάσκηση της πολυγαμίας είναι σπάνια, καθώς το χάσμα ανάμεσα στους αριθμούς των δύο φύλων δεν είναι τεράστιο. Θα μπορούσε κάποιος να πει, ότι η αναλογία της πολυγαμίας στον Ισλαμικό κόσμο, είναι πολύ μικρότερη αυτής των εξωσυζυγικών σχέσεων στη Δύση. Μ' άλλα λόγια, οι άντρες στον Ισλαμικό κόσμο σήμερα, είναι κατά πολύ περισσότερο μονογαμικοί, από τους άντρες στο Δυτικό κόσμο. Ο Μπίλυ Γκράχαμ, ο εξέχων Χριστιανός ευαγγελιστής αναγνώρισε το γεγονός:

«Ο Χριστιανισμός δεν μπορεί να συμβιβαστεί στο θέμα της πολυγαμίας. Αν σήμερα ο Χριστιανισμός δεν μπορεί να το κάνει αυτό, είναι για δική του ζημιά. Το Ισλάμ έχει επιτρέψει την πολυγαμία, ως λύση στα κοινωνικά δεινά, και έχει επιτρέψει έναν συγκεκριμένο βαθμό ευρύτητας στην ανθρώπινη φύση,

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

αλλά μόνο, εντός το αυστηρά καθορισμένο πλαίσιο του νόμου. Οι Χριστιανικές χώρες κάνουν θαυμάσια επίδειξη της μονογαμίας, αλλά στην πραγματικότητα εξασκούν πολυγαμία. Κανείς δεν αγνοεί το ρόλο, που παίζει η ερωμένη στη Δυτική κοινωνία. Απ' αυτήν την άποψη το Ισλάμ, είναι μια θεμελιωτιστική ειλικρινής θρησκεία, και επιτρέπει σ' ένα Μουσουλμάνο άντρα να παντρευτεί μια δεύτερη σύζυγο, αν πρέπει, αλλά απαγορεύει αυστηρά όλες τις μυστικές ερωτικές συσχετίσεις, για να προστατεύσει την ηθική χρηστότητα της κοινότητας.»⁷⁵ Είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι πολλές, μη-Μουσουλμανικές, καθώς και Μουσουλμανικές χώρες σήμερα, έχουν κηρύξει εκτός νόμου την πολυγαμία. Ο γάμος από δεύτερη σύζυγο είναι παράβαση του νόμου. Από την άλλη, η εξαπάτηση της συζύγου, χωρίς τη γνώση, ή συγκατάθεσή της, είναι νόμιμη κατά τα πλαίσια του νόμου!

Ποια είναι η νομική σοφία πίσω από μια τέτοια αντίφαση; Σχεδιάστηκε ο νόμος για ν' αμείβει την απάτη, και να τιμωρεί την ειλικρίνεια; Είναι ένα από τα ανεξιχνίαστα παράδοξα του σύγχρονου 'πολιτισμένου' κόσμου μας.

ΜΕΡΟΣ 15

ΤΟ ΠΕΠΛΟ

Τέλος, ας φωτίσουμε αυτό, που θεωρείται στη Δύση, ως το μεγαλύτερο σύμβολο καταπίεσης, και δουλείας των γυναικών, η καλύπτρα, το μαντήλι ή το κάλυμμα του κεφαλιού. Είναι αλήθεια, ότι δεν υπάρχει κάτι τέτοιο στην Ιουδαιο-Χριστιανική παράδοση; Ας διευκρινίσουμε την κατάσταση. Σύμφωνα με το Ραβίνο Δρ. Μενάχεμ Μ. Μπράνερ (Καθηγητή της Βιβλικής Γραμματείας στο Πανεπιστήμιο της Υέσιβα) στο βιβλίο του «Η Ιουδαία Γυναίκα στη Ραβινική Γραμματεία», ήταν έθιμο των Ιουδαίων γυναικών να βγαίνουν δημοσίως, μ' ένα κάλυμμα κεφαλιού, που μερικές φορές, κάλυπτε ακόμα, κι όλο το πρόσωπο, αφήνοντας ένα μάτι ελεύθερο.⁷⁶ Παραθέτει κάποια διάσημα αρχαία ρητά Ραβίνων, «Δεν είναι συνήθεια των θυγατέρων του Ισραήλ να βγαίνουν με ακάλυπτα κεφάλια», και «Καταραμένος ας είναι ο άντρας, που αφήνει τα μαλλιά της συζύγου του να φανούν... μια γυναίκα, που επιδεικνύει τα μαλλιά της για αυτο-στολισμό φέρνει τη φτώχεια.» Ο Ραβινικός νόμος απαγορεύει την απαγγελία ευλογιών, ή προσευχών στην παρουσία μιας ακάλυπτης παντρεμένης γυναίκας, καθώς τ' ακάλυπτα μαλλιά της γυναίκας θεωρούνται 'γυμνότητα'.⁷⁷

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

Ο Δρ. Μπράνερ αναφέρει επίσης ότι «Κατά τη διάρκεια της Τανναϊτικής περιόδου, η μη-κάλυψη του κεφαλιού μιας γυναίκας θεωρούνταν προσβολή της σεμνότητάς της. Όταν το κεφάλι της δεν ήταν καλυμμένο, θα μπορούσε να της επιβληθεί πρόστιμο τετρακοσίων ζούζιμ γι' αυτό το παράπτωμα.» Ο Δρ. Μπράνερ εξηγεί επίσης ότι η καλύπτρα των Ιουδαίων γυναικών δε θεωρούνταν πάντα σημάδι σεμνότητας. Μερικές φορές, η καλύπτρα ήταν μια κατάσταση διάκρισης και πολυτέλειας αντί σεμνότητας. Η καλύπτρα παρίστανε την αξιοπρέπεια και ανωτερότητα των αριστοκρατικών γυναικών. Αντιπροσώπευε επίσης το απροσπέλαστο μιας γυναίκας, ως αγιασμένη ιδιοκτησία του συζύγου της.⁷⁸

Η καλύπτρα σήμαινε τον αυτοσεβασμό, και την κοινωνική θέση μιας γυναίκας. Οι γυναίκες χαμηλότερων τάξεων φορούσαν, συχνά πέπλα, για να δώσουν την εντύπωση μιας υψηλότερης θέσης. Το γεγονός ότι η καλύπτρα ήταν το σημάδι της αριστοκρατίας, ήταν ο λόγος, που στην παλιά Ιουδαϊκή κοινωνία, δεν επιτρεπόταν στις ιερόδουλες να καλύπτουν τα μαλλιά τους. Ωστόσο, οι ιερόδουλες συχνά φορούσαν ένα ειδικό μαντήλι για να δείχνουν σεβαστές.⁷⁹

Οι Ιουδαίες γυναίκες στην Ευρώπη, συνέχιζαν να φοράνε πέπλα, έως το δέκατο ένατο αιώνα, όταν πια είχαν αρχίσει να αναμιγνύονται με τον περιβάλλοντα κοσμικό πολιτισμό.

Οι εξωτερικές πιέσεις της Ευρωπαϊκής ζωής στο δέκατο ένατο αιώνα, ανάγκασε πολλές από αυτές, να εμφανίζονται με ακάλυπτο κεφάλι. Μερικές Ιουδαίες το βρήκαν πιο βολικό, ν' αντικαταστήσουν την παραδοσιακή τους καλύπτρα με

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

περούκα, ως μια άλλη μορφή κάλυψης των μαλλιών. Σήμερα οι περισσότερες από τις θεοσεβούμενες Ιουδαίες, δεν καλύπτουν το κεφάλι παρά μόνο στη Συναγωγή.⁸⁰ Μερικές, όπως οπαδοί των δογμάτων του Χασίντικ, ακόμη χρησιμοποιούν την περούκα.⁸¹

Τι γίνεται όμως με τη Χριστιανική παράδοση; Είναι γνωστό ότι οι Καθολικές καλόγριες σκεπάζουν το κεφάλι τους, από εκατοντάδες έτη, αλλά δεν είναι μόνο αυτό. Ο Άγιος Παύλος στην Καινή Διαθήκη έκανε κάποιες πολύ ενδιαφέρουσες δηλώσεις σχετικά με την καλύπτρα:

«Θέλω δε να ξέρετε ότι, η κεφαλή κάθε άντρα είναι ο Χριστός· κεφαλή δε της γυναίκας, είναι ο άντρας· κεφαλή δε του Χριστού, είναι ο Θεός. Κάθε άντρας όταν προσεύχεται, ή όταν προφητεύει, αν έχει καλυμμένο το κεφάλι του, καταντροπιάζει τη δική του κεφαλή. Κάθε γυναίκα, όμως, όταν προσεύχεται, ή προφητεύει μ' ακάλυπτο το κεφάλι, καταντροπιάζει τη δική της κεφαλή, δεδομένου ότι είναι ένα και το αυτό με την ξυρισμένη. Επειδή, αν δεν σκεπάζεται η γυναίκα, ας κουρέψει και τα μαλλιά της· αλλά, αν είναι αισχρό στη γυναίκα να κουρεύει τα μαλλιά της, ή να ξυρίζεται, ας σκεπάζεται. Επειδή, ο άντρας μεν δεν έχει χρέος να σκεπάζει το κεφάλι του, επειδή είναι εικόνα και δόξα τού Θεού· ενώ η γυναίκα είναι δόξα του άντρα. Για τον λόγο ότι ο άντρας δεν προέρχεται από την γυναίκα, αλλά η γυναίκα από τον άντρα· επειδή, δεν κτίστηκε ο άντρας για τη γυναίκα, αλλά η γυναίκα για τον άντρα. Γι' αυτό, η γυναίκα έχει χρέος να έχει εξουσία επάνω στο κεφάλι της, εξαιτίας των αγγέλων.» (Κορινθίους Α' 11: 3-10). Η αιτιολογία του Αγ. Παύλου για το ότι οι γυναίκες πρέπει να φοράνε

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

καλύπτρα, είναι ότι η καλύπτρα αντιπροσωπεύει την κυριαρχία του άντρα, που είναι εικόνα και δόξα του Θεού, έναντι της γυναίκας, που προέρχεται από τον άντρα. Ο Άγιος Τερτυλλιανός στη διάσημη διατριβή του 'Περί Καλύπτρας των Παρθένων' έγραψε, «Νεαρές γυναίκες, φοράτε τα πέπλα σας στους δρόμους, έτσι να τα φοράτε στην εκκλησία, τα φοράτε όταν είστε ανάμεσα σε ξένους, τότε να τα φοράτε ανάμεσα στα αδέρφια σας...» Μεταξύ των νόμων του Κανόνα της Καθολικής Εκκλησίας σήμερα, υπάρχει ένας νόμος, που απαιτεί από τις γυναίκες να καλύπτουν τα κεφάλια τους στην εκκλησία.⁸²

Μερικές Χριστιανικές αιρέσεις, όπως οι Άμις και οι Μεννονίτες για παράδειγμα, διατηρούν στις γυναίκες τους την καλύπτρα μέχρι σήμερα. Ο λόγος για την καλύπτρα, όπως προσφέρεται από τους αρχηγούς της Εκκλησίας, είναι ότι «Το κάλυμμα του κεφαλιού είναι ένα σύμβολο υποταγής

της γυναίκας στον άντρα και Τον Θεό», που είναι η ίδια λογική, που εισήγαγε ο Άγιος Παύλος στην Καινή Διαθήκη.⁸³

Απ' όλες τις παραπάνω αποδείξεις, είναι φανερό, ότι το Ισλάμ δεν επινόησε το κάλυμμα του κεφαλιού. Ωστόσο, το Ισλάμ το επιδοκίμασε. Το Κοράνι παροτρύνει τους πιστούς άντρες και γυναίκες, να καλλιεργήσουν, και να φυλάξουν τη σεμνότητά τους, και παρακινεί τις πιστές γυναίκες να επεκτείνουν το κάλυμμα του κεφαλιού τους, ώστε να καλύπτεται ο λαιμός και το στήθος:

«Δώσε εντολή στους πιστούς λέγοντάς τους ν' αποστρέφουν (κατεβάζουν) τα βλέμματά τους, και να προφυλάγουν τη

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

σεμνότητά τους (να μη κάνουν μοιχεία)..... Δώσε εντολή στις πιστές λέγοντάς τους ν' αποστρέφουν (κατεβάζουν) τα βλέμματά τους, και να προφυλάγουν την αγνότητά τους (από την μοιχεία) , και να μη δείχνουν τα κάλλη τους (καλλωπισμούς τους), εκτός απ'αυτά που (συνήθως) φαίνεται εξωτερικά. Και να σύρουν το πέπλο (καλύπτρα) τους για να καλύπτουν τα στήθη τους, και να μη δείχνουν τα κάλλη τους παρά μόνο στους άνδρες τους, ...»(Κοράνι 24:30,31)

Το Κοράνι είναι ξεκάθαρο ότι η καλύπτρα είναι απαραίτητο για τη σεμνότητα, αλλά γιατί είναι σημαντική η σεμνότητα; Το Κοράνι είναι και σ' αυτό ξεκάθαρο :

«Ω! Εσύ ο Προφήτης! Να πεις στις συζύγους σου, στις θυγατέρες σου, και στις συζυγούς των πιστών, ότι πρέπει να ρίχνουν πάνω τους (όταν κυκλοφορούν) γκαλαμπίες (που καλύπτουν από το κεφάλι μέχρι τα πόδια) . Αυτό για να αναγνωρίζονται ως πιστές αγνές και να μην παρενοχλούνται» (Κοράνι 33:59)

Αυτό είναι όλο το νόημα, η σεμνότητα συνιστάται στις γυναίκες για να τις προστατεύει, από την παρενόχληση, ή απλά η σεμνότητα είναι προστασία. Επομένως, ο μόνος λόγος της καλύπτρας στο Ισλάμ είναι η προστασία. Η Ισλαμική καλύπτρα, αντίθετα με την καλύπτρα στη Χριστιανική παράδοση, δεν είναι σημείο κυριαρχίας του άντρα στη γυναίκα, ούτε είναι σημείο της υποταγής της γυναίκας στον άντρα. Η Ισλαμική καλύπτρα αντίθετα με την καλύπτρα στην Ιουδαϊκή παράδοση, δεν είναι μόνο σημείο πολυτέλειας και διάκρισης κάποιων αριστοκρατισσών παντρεμένων γυναικών. Η Ισλαμική καλύπτρα είναι μόνο σημείο σεμνότητας με

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

σκοπό να προστατεύσει τις γυναίκες, όλες τις γυναίκες. Η Ισλαμική φιλοσοφία είναι ότι είναι πάντοτε καλύτερο ν' ασφαλιζουμε αντί να λυπόμαστε. Πράγματι, το Κοράνι μεριμνά τόσο πολύ για την προστασία των σωμάτων των γυναικών και τη φήμη των γυναικών, που ένας άντρας, ο οποίος θα τολμήσει να κατηγορήσει άδικα μια γυναίκα για έλλειψη αγνότητας θα τιμωρηθεί αυστηρώς.

«Όσοι κατηγορούν τις ενάρετες γυναίκες για μοιχεία, και δεν προσάγουν τέσσερις μάρτυρες βεβαίωσης τιμωρείστε τους με ογδόντα μαστιγώματα. Και μη δεχτείτε ποτέ πια άλλη μαρτυρία απ'αυτούς. Διότι αυτοί είναι οι πρόστυχοι.» **(Κοράνι 24:4)**

Ας συγκριθεί αυτή η αυστηρή στάση του Κορανίου, με την εξαιρετικά χαλαρή τιμωρία του βιασμού στη Βίβλο: «Αν κάποιος συναντήσει μια νέα παρθένα, μη αρραβωνιασμένη, και συνουσιαστεί μαζί της, και τους ανακαλύψουν· τότε, ο άντρας που κοιμήθηκε μαζί της θα δώσει στον πατέρα της νέας πενήντα σίκλους ασήμι, κι αυτή θα είναι γυναίκα του, επειδή την ταπείνωσε, δεν μπορεί να τη διαζευχθεί για την υπόλοιπη ζωή του...» **(Δευτερονόμιο 22:28-30)**

Πρέπει κάποιος να κάνει μια απλή ερώτηση εδώ, ποιός στ' αλήθεια τιμωρείται; Ο άντρας, που πλήρωσε μόνο πρόστιμο για βιασμό, ή η κοπέλα, που είναι αναγκασμένη να παντρευτεί το βιαστή της και να ζήσει μαζί του για την υπόλοιπη ζωή του; Μια άλλη ερώτηση, που επίσης θα πρέπει να ερωτηθεί είναι : ποια είναι πιο προστατευτική για τις

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

γυναίκες, η Κορανική αυστηρή στάση, ή η Βιβλική χαλαρή στάση;

Μερικοί, ειδικά στη Δύση, τείνουν να περιγελούν τ' όλο επιχείρημα της σεμνότητας για προστασία. Το επιχείρημά τους είναι ότι η καλύτερη προστασία είναι η εξάπλωση της μόρφωσης, της πολιτισμένης συμπεριφοράς, και της αυτοσυγκράτησης. Θα μπορούσαμε να πούμε :

έξοχα αλλά δεν αρκεί. Εάν ο 'πολιτισμός' είναι επαρκής προστασία, τότε γιατί στη Βόρεια Αμερική δεν τολμάει κανείς να προχωρήσει μόνος σε σκοτεινό δρόμο – ή ακόμη να διασχίσει ένα άδειο χώρο στάθμευσης; Αν η μόρφωση είναι η λύση, τότε γιατί ένα αξιοσέβαστο πανεπιστήμιο, σαν το Κούνιζ έχει υπηρεσία 'συνοδείας στο σπίτι' κυρίως για τις φοιτήτριες της Πανεπιστημιούπολης;

Αν η αυτοσυγκράτηση είναι η απάντηση, τότε γιατί περιπτώσεις σεξουαλικής παρενόχλησης, σε χώρο εργασίας αναγγέλλονται καθημερινά στις ειδήσεις των ΜΜΕ; Ένα δείγμα των κατηγορούμενων για σεξουαλική παρενόχληση, στα τελευταία χρόνια, περιλαμβάνει : Αξιωματικούς του Ναυτικού, Διευθυντές, Καθηγητές Πανεπιστημίου, Γερουσιαστές, Αρεοπαγίτες, και τον Πρόεδρο των ΗΠΑ !

Δεν πίστευα τα μάτια μου, όταν διάβασα τις παρακάτω στατιστικές, γραμμένες σε φυλλάδιο, που εκδόθηκε από τον Πρύτανη του Γραφείου των Θηλυκών Φοιτητικών Υποθέσεων στο Πανεπιστήμιο του Κούνιζ :

- Στον Καναδά, μια γυναίκα κάθε 6 λεπτά δέχεται σεξουαλική επίθεση,

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

- 1 στις 3 γυναίκες στον Καναδά θα δεχτεί επίθεση σε κάποια στιγμή της ζωής της,
- 1 στις 4 γυναίκες βρίσκονται στο ρίσκο του βιασμού, ή της απόπειρας βιασμού κατά τη διάρκεια της ζωής της,
- 1 στις 8 γυναίκες θα δεχτεί σεξουαλική επίθεση ενώ φοιτεί, και
- μια μελέτη βρήκε ότι το 60% των αντρών ηλικίας φοίτησης, λένε ότι θα διέπρατταν σεξουαλική επίθεση, αν ήταν σίγουροι ότι δε θα τους έπιαναν.

Κάτι είναι βασικά λανθασμένο στην κοινωνία που ζούμε. Μια ριζοσπαστική αλλαγή στο ύφος της ζωής της κοινωνίας και της κουλτούρας είναι απαραίτητως αναγκαία. Μια κουλτούρα σεμνότητας είναι έντονα αναγκαία, σεμνότητα στο ντύσιμο, στο λόγο, και στους τρόπους αντρών και γυναικών. Αλλιώς οι φρικτές στατιστικές θα μεγαλώσουν μέρα με τη μέρα, και δυστυχώς, μόνο οι γυναίκες θα πληρώσουν το τίμημα. Στην πραγματικότητα όλοι υποφέρουμε, αλλά όπως έχει πει ο Χ. Γκιμπράν, «...διότι αυτός, που δέχεται τα χτυπήματα δεν είναι σαν αυτόν, που τα μετράει.»⁸⁴ Επομένως, μια κοινωνία σαν την Γαλλία, που αποβάλλει από τα σχολεία τα κορίτσια εξαιτίας της σεμνής τους αμφίεσης, τελικά βλάπτει τον ίδιο της τον εαυτό.

Είναι σήμερα μια από τις μεγαλύτερες ειρωνείες του κόσμου μας, ότι η ίδια αυτή καλύπτρα του κεφαλιού θεωρείται σημείο 'αγιότητας', όταν τη φοράνε οι Καθολικές Καλόγριες αποσκοπώντας στην ένδειξη της κυριαρχίας του άντρα, και σημείο 'καταπίεσης', όταν το φοράνε οι Μουσουλμάνες γυναίκες για προστασία.

ΜΕΡΟΣ 16

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η ερώτηση που είχαν όλοι οι μη-Μουσουλμάνοι, που διάβασαν μια προηγούμενη εκδοχή αυτής της μελέτης, ήταν κοινή : λαμβάνουν οι Μουσουλμάνες γυναίκες στον Ισλαμικό κόσμο αυτήν την ευγενή αντιμετώπιση που περιγράφεται εδώ; Η απάντηση, δυστυχώς, είναι όχι. Αφού αυτή η ερώτηση είναι αναπόφευκτη, σε οποιαδήποτε συζήτηση σχετικά με τη θέση της γυναίκας στο Ισλάμ, πρέπει να επεξεργαστούμε την απάντηση για να εφοδιάσουμε τον αναγνώστη με την πλήρη εικόνα.

Έχει γίνει ξεκάθαρο, ότι οι τεράστιες διαφορές ανάμεσα στις Ισλαμικές κοινωνίες καθιστούν τις περισσότερες γενικεύσεις πιο απλουστευόμενες. Υπάρχει σήμερα ένα ευρύ φάσμα αντιμετώπισης των γυναικών του Ισλαμικού κόσμου. Αυτές οι τάσεις αντιμετώπισης διαφέρουν από μια κοινωνία στην άλλη, καθώς και μέσα στην ίδια κοινωνία. Παρόλα αυτά μερικές γενικές τάσεις είναι ευδιάκριτες. Σχεδόν όλες οι Ισλαμικές κοινωνίες έχουν σε κάποιο σημείο, ή σ' άλλο, αποκλίσει απ' τα ιδανικά του Ισλάμ αναφορικά με τη θέση των γυναικών. Αυτές οι αποκλίσεις, για το μεγαλύτερο μέρος, είναι σε μια από τις δυο αντίθετες κατευθύνσεις. Η πρώτη κατεύθυνση είναι πιο συντηρητική, περιοριστική, και

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

παραδοσιακά προσανατολισμένη, ενώ η δεύτερη είναι πιο φιλελεύθερη και Δυτικά προσανατολισμένη.

Οι κοινωνίες, που υιοθετούν την πρώτη κατεύθυνση φέρονται στις γυναίκες σύμφωνα με τα έθιμα και τις παραδόσεις που κληρονόμησαν, από τους προγόνους τους. Αυτές οι παραδόσεις συνήθως στερούν τις γυναίκες από πολλά δικαιώματα, που τους έδωσε το Ισλάμ. Άλλωστε, φέρονται στις γυναίκες με κριτήρια πολύ διαφορετικά, απ' αυτά, που εφαρμόζονται στους άντρες. Αυτή η διάκριση διαποτίζει τη ζωή κάθε γυναίκας: γίνεται δεκτή η γέννησή της με λιγότερη χαρά απ' ότι ένα αγόρι, είναι λιγότερες οι πιθανότητες της να πάει σχολείο, δύναται να της στερηθεί οποιοδήποτε μερίδιο της οικογενειακής της κληρονομιάς, είναι υπό συνεχή παρακολούθηση για να συμπεριφέρεται σεμνά, ενώ οι άσεμνες πράξεις των αδελφών της γίνονται ανεκτές· ίσως ακόμα και να σκοτωθεί για κάτι, που οι άντρες της οικογένειάς της καυχιόνται ότι κάνουν. Έχει πολύ περιορισμένη επιρροή σε θέματα της οικογένειας, ή σε κοινοτικά ενδιαφέροντα. Ίσως να μην έχει πλήρη έλεγχο στην παρουσία της και τα γαμήλια της δώρα, και τέλος ως μητέρα, αυτή η ίδια θα προτιμούσε να γεννήσει αγόρια, ούτως ώστε ν' αποκτήσει μια υψηλότερη κοινωνική θέση στην κοινότητά της.

Από την άλλη, υπάρχουν Ισλαμικές κοινωνίες (ή συγκεκριμένες τάξεις εντός κάποιων κοινωνιών), που έχουν παρασυρθεί από τη Δυτική κουλτούρα και τον τρόπο ζωής της. Αυτές οι κοινωνίες συχνά μιμούνται απερίσκεπτα ό,τι

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

λαμβάνουν από τη Δύση, και συνήθως καταλήγουν στην υιοθεσία των χειρότερων καρπών του Δυτικού πολιτισμού. Σ' αυτές τις κοινωνίες, η ανώτατη προτεραιότητα στη ζωή μιας τυπικής 'σύγχρονης' γυναίκας είναι ν' επαυξάνει τη φυσική της ομορφιά. Επομένως, συχνά έχει έμμονη ιδέα με τη μορφή του σώματός της, το μέγεθος και το βάρος. Τείνει να ενδιαφέρεται περισσότερο για το σώμα της, αντί για το μυαλό της, και περισσότερο για τη γοητεία της, αντί για τη διάνοιά της. Η ικανότητα της να γοητεύσει, να ελκύσει, και να διεγείρει έχει περισσότερη αξία στην κοινωνία, αντί των μορφωτικών της επιτευγμάτων, των διανοητικών της επιδιώξεων, και των κοινωνικών έργων. Δεν μπορεί κανείς να έχει την προσδοκία να βρει στην τσάντα της ένα αντίγραφο του Κορανίου, καθώς είναι γεμάτη από καλλυντικά, που τη συνοδεύουν όπου και να πάει. Η πνευματικότητά της δεν έχει θέση σε μια κοινωνία που την απασχολεί η ελκυστικότητά της. Επομένως, θα μπορούσε να περάσει όλη της τη ζωή πασχίζοντας να πραγματοποιήσει τη θηλυκότητά της, αντί να εκπληρώσει τον ανθρωπισμό της. Γιατί οι Ισλαμικές κοινωνίες παρεκκλίνουν από τα ιδανικά του Ισλάμ; Δεν υπάρχει εύκολη απάντηση. Μια διεισδυτική εξήγηση των αιτιών του γιατί οι Μουσουλμάνοι δεν είναι προσκολλημένοι στην Κορανική οδηγία, όσον αφορά τις γυναίκες, θα ήταν πέραν του πλαισίου αυτής της μελέτης. Πρέπει ωστόσο να ξεκαθαριστεί ότι οι Ισλαμικές κοινωνίες, από πολύ καιρό έχουν αποκλίσει απ' τα Ισλαμικά διδάγματα, που αφοράνε πολλά θέματα της ζωής τους. Υπάρχει ένα μεγάλο κενό ανάμεσα σ' αυτό, που οι Μουσουλμάνοι υποτίθεται ότι

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

πιστεύουν, και σ' αυτό που πραγματικά εφαρμόζουν. Αυτό το κενό δεν είναι πρόσφατο φαινόμενο. Υπάρχει από αιώνες και μεγαλώνει μέρα με την μέρα. Αυτό το αυξανόμενο κενό έχει επιφέρει καταστροφικές επιπτώσεις στον Ισλαμικό κόσμο, που εκδηλώνεται σ' όλες σχεδόν τις όψεις της ζωής: πολιτική τυραννία και θρυσματισμός, οικονομική οπισθοδρομικότητα, κοινωνική αδικία, επιστημονική πτώχευση, διανοητική στασιμότητα, κλπ. Η μη-Ισλαμική θέση των γυναικών στον Ισλαμικό κόσμο σήμερα, δεν είναι παρά σύμπτωμα μιας πιο βαθιάς ασθένειας. Οποιοσδήποτε ανασχηματισμός στην τωρινή θέση των Μουσουλμάνων γυναικών δεν αναμένεται να καρποφορήσει, αν δεν συνοδεύεται από πιο περιεκτικές τροποποιήσεις στο συνολικό τρόπο ζωής των Ισλαμικών κοινωνιών. Ο Ισλαμικός κόσμος χρειάζεται μια αναγέννηση, που θα τον φέρει πιο κοντά στα ιδανικά του Ισλάμ και όχι πιο μακριά.

Συνοψίζοντας, η αντίληψη ότι η πενιχρή θέση των Μουσουλμάνων γυναικών σήμερα, είναι εξαιτίας του Ισλάμ είναι απόλυτα εσφαλμένη. Τα προβλήματα των Μουσουλμάνων γενικά δεν είναι εξαιτίας της υπερβολικής προσκόλλησης στο Ισλάμ, είναι τ' αποκορύφωμα μιας μακρόχρονης και βαθιάς απόσπασης απ' αυτό. Πρέπει επίσης να τονιστεί, ότι σκοπός αυτής της συγκριτικής μελέτης, δεν είναι κατά κανέναν τρόπο να δυσφημήσει τον Ιουδαϊσμό, ή τον Χριστιανισμό. Η θέση των γυναικών στην Ιουδαίο-Χριστιανική παράδοση ίσως να φαίνεται τρομακτική με τα πρότυπα του ύστερου εικοστού αιώνα μας. Παρόλα αυτά,

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

πρέπει να εξεταστεί μέσω του κατάλληλου γενικού ιστορικού πλαισίου. Μ' άλλα λόγια, οποιαδήποτε αντικειμενική εκτίμηση της θέσης της γυναίκας, στην Ιουδαιο-Χριστιανική παράδοση πρέπει να λάβει υπ' όψη τις ιστορικές περιστάσεις, στις οποίες αυτή η παράδοση εξελίχθηκε. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι οι απόψεις των Ραβίνων και των Εκκλησιαστικών Πατέρων σχετικά με τις γυναίκες είχαν επηρεαστεί στις κοινωνίες τους από τις κυρίαρχες τάσεις απέναντι στις γυναίκες. Η ίδια η Βίβλος γράφτηκε από διάφορους συγγραφείς, και σε διαφορετικούς καιρούς. Αυτοί οι συγγραφείς δε θα μπορούσαν να ήταν ανεπηρέαστοι, από τις αξίες, και τον τρόπο ζωής των ανθρώπων γύρω τους. Για παράδειγμα, οι νόμοι της μοιχείας της Παλαιάς Διαθήκης είναι τόσο μεροληπτικοί κατά των γυναικών, που αψηφούν τη λογική εξήγηση με τη δική μας νοοτροπία. Ωστόσο, αν λάβουμε υπ' όψη το γεγονός ότι οι πρώιμες Ιουδαϊκές φυλές είχαν εμμονή με τη γενετική τους ομογένεια, και είχαν υπερβολικά έντονη επιθυμία, να καθοριστούν ξεχωριστά, από τις περιβάλλουσες φυλές, κι ότι μόνο η ερωτική παραφορά των παντρεμένων γυναικών των φυλών θα μπορούσε να απειλήσει αυτά τα περιφρουρούμενα ιδανικά, θα μπορούσαμε τότε να καταλάβουμε, αλλά όχι απαραίτητα να συμμεριστούμε, τους λόγους γι' αυτήν την προκατάληψη. Επίσης, οι επικριτικές τους συγγράμματα των Εκκλησιαστικών Πατέρων, ενάντια στις γυναίκες, δεν πρέπει ν' αποσπαστούν απ' το πλαίσιο του μισογύνη Ελληνορωμαϊκού πολιτισμού στον οποίο ζούσαν. Θα ήταν

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

άδικο να εκτιμήσουμε την Ιουδαιο-Χριστιανική κληρονομιά, χωρίς να εξετάσουμε καθόλου το σχετικό ιστορικό πλαίσιο. Πράγματι, μια σωστή κατανόηση του Ιουδαιο-Χριστιανικού ιστορικού πλαισίου είναι επίσης κρίσιμη, για την κατανόηση της σημαντικότητας των συνεισφορών του Ισλάμ, στην παγκόσμια ιστορία, και στον ανθρώπινο πολιτισμό. Η Ιουδαιο-Χριστιανική παράδοση έχει επηρεαστεί, και σχηματιστεί από περιβάλλοντα, συνθήκες, και πολιτισμούς στους οποίους έχει υπάρξει.

Μέχρι και τον έβδομο αιώνα, αυτή η επιρροή είχε διαστρεβλώσει το αυθεντικό θεϊκό μήνυμα, που αποκαλύφθηκε στο Μωϋσή, και στον Ιησού πέραν αναγνώρισης. Η πενιχρή θέση των γυναικών, στην Ιουδαιο-Χριστιανική παράδοση, μέχρι και τον έβδομο αιώνα, είναι μόνο ένα σχετικό παράδειγμα. Επομένως, υπήρχε μεγάλη ανάγκη για ένα θεϊκό μήνυμα, που θα οδηγούσε την ανθρωπότητα πίσω στο ίδιο μονοπάτι. Το Κοράνιο περιέγραψε την αποστολή του νέου Απεσταλμένου ως απαλλαγή, για τους Ιουδαίους, και τους Χριστιανούς, από τα βαριά τους φορτία, που σήκωναν: «Όσοι ακολουθούν τον Απόστολο, τον αναλφάβητο Προφήτη, για τον οποίον θα βρουν αναφορές στην Πεντάτευχο, και στο Ευαγγέλιο, ο οποίος τους παραγγέλλει να πράττουν τ' αγαθά, και τους απαγορεύει τα φαύλα, και τους επιτρέπει τη βρώση των άψογων τροφών, και τους απαγορεύει τις ακάθαρτες τροφές, και ελαφρύνει τα βάρη τους, και καταλύει τα δεσμά τους. ...» (Κοράνιο 7:157) Επομένως, το Ισλάμ, δεν πρέπει να θεωρείται, ως μια

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

ανταγωνιστική παράδοση με τον Ιουδαϊσμό, ή το Χριστιανισμό. Πρέπει να θεωρηθεί, ως η συμπλήρωση, η αποπεράτωση, και η τελειοποίηση των θεϊκών μηνυμάτων, που αποκαλύφθηκαν, πριν απ' αυτό. Στο τέλος αυτής της μελέτης, θα ήθελα να προσφέρω την παρακάτω συμβουλή στην παγκόσμια Ισλαμική κοινότητα. Πολλές γυναίκες, στερήθηκαν τα βασικά Ισλαμικά τους δικαιώματα για πολύ καιρό. Τα λάθη του παρελθόντος πρέπει να διορθωθούν. Αυτό για να γίνει, δεν είναι χάρη, είναι καθήκον επικείμενο όλων των Μουσουλμάνων. Η παγκόσμια Ισλαμική κοινότητα, πρέπει να εκδώσει έναν καταστατικό χάρτη των δικαιωμάτων των Μουσουλμάνων γυναικών, βάσει των οδηγιών του Κορανίου, και των διδαγμάτων του Προφήτη του Ισλάμ. Αυτό το Καταστατικό, πρέπει να δίνει στις Μουσουλμάνες γυναίκες, όλα τα δικαιώματα, που τους χάρισε ο Δημιουργός τους. Τότε, όλα τα αναγκαία μέσα πρέπει ν' αναπτυχθούν, για να εξασφαλιστεί η ορθή εκτέλεση αυτού του καταστατικού. Το καταστατικό αυτό είναι εκπρόθεσμο, αλλά καλύτερα αργά παρά ποτέ. Αν οι Μουσουλμάνοι σ' όλο τον κόσμο δεν εγγυηθούν τα πλήρη Ισλαμικά δικαιώματα στις μητέρες τους, στις συζύγους τους, στις αδελφές τους, και στις κόρες τους, τότε ποιός άλλος θα το κάνει; Επιπλέον, πρέπει να έχουμε το κουράγιο να αντιμετωπίσουμε το παρελθόν μας, και να απορρίψουμε εντελώς τις παραδόσεις, και τα έθιμα των προγόνων μας, όποτε αντικρούονται με τις εντολές του Ισλάμ. Δεν επέκρινε το Κοράνιο αυστηρά τους ειδωλολάτρες Άραβες, που ακολουθούσαν τυφλά τις παραδόσεις των προγόνων τους; Από την άλλη, πρέπει ν' αναπτύξουμε μια

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

κρίσιμη στάση προς οτιδήποτε λαμβάνουμε από τη Δύση, ή από οποιονδήποτε άλλο πολιτισμό.

Η αλληλεπίδραση και η μάθηση από άλλους πολιτισμούς είναι μια ανεκτίμητη εμπειρία. Το Κοράνιο έχει ευκρινώς θεωρήσει αυτήν την αλληλεπίδραση, ως έναν από τους λόγους της δημιουργίας: «Ω! Εσείς οι άνθρωποι! Σας πλάσαμε από έναν αρσενικό και ένα θηλυκό και σας κατατάξαμε σε λαούς, και φυλές για να αναγνωρίζετε μεταξύ σας. ...» **(Κοράνιο 49:13)**. Συνεχίζει χωρίς ωστόσο ν' αναφέρει, ότι η τυφλή απομίμηση των άλλων είναι βέβαιο σημάδι απόλυτης έλλειψης αυτό-εκτίμησης. Οι τελευταίες λέξεις αφιερώνονται στο μη-Μουσουλμάνο αναγνώστη, Εβραίο, Χριστιανό, ή άλλον. Προκαλεί απορία το γιατί η περιοχή, που είχε φέρει την επανάσταση στη θέση της γυναίκας να είναι ξεχωρισμένη, και δυσφημισμένη για την καταπίεση των γυναικών. Αυτή η αντίληψη για το Ισλάμ είναι ένας από τους πιο διαδεδομένους μύθους του κόσμου μας σήμερα. Αυτός ο μύθος διαγωνίζεται μέσω ακατάπαυτων καταιγισμών πολύκροτων βιβλίων, άρθρων, εικόνες ΜΜΕ, και ταινίες του Χόλιγουντ. Τ' αναπόφευκτο αποτέλεσμα αυτών των αδιάκοπων αποπλανητικών εικόνων ήταν η απόλυτη παρανόηση, και ο φόβος οτιδήποτε σχετικού με το Ισλάμ. Αυτή η αρνητική απεικόνιση στα παγκόσμια ΜΜΕ πρέπει να τελειώσει αν πρόκειται να ζήσουμε σ' ένα κόσμο ελεύθερο από διάκριση, προκατάληψη, και παρανόηση. Οι μη-Μουσουλμάνοι πρέπει να δημιουργήσουν ευρεία διαχώριση, ανάμεσα στις πεποιθήσεις των Μουσουλμάνων, και στις

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

πράξεις τους, κατανοώντας το απλό γεγονός, ότι οι πράξεις των Μουσουλμάνων δεν αντιπροσωπεύουν αναγκαστικά το Ισλάμ. Το να θεωρηθεί η θέση των γυναικών στον Ισλαμικό κόσμο σήμερα, ως «Ισλαμική» είναι κάθε άλλο παρά αλήθεια, τόσο όσο δεν επιδέχεται και η θέση των γυναικών στη Δύση να θεωρηθεί ως «Ιουδαιο-Χριστιανική». Με αυτή την έννοια κατά νου, οι Μουσουλμάνοι, και οι μη-Μουσουλμάνοι πρέπει να ξεκινήσουν μια διαδικασία επικοινωνίας και διαλόγου, για να αρθούν όλες οι λανθασμένες αντιλήψεις, οι υποψίες, και οι φόβοι. Ένα ειρηνικό μέλλον, για την ανθρώπινη οικογένεια, απαιτεί έναν τέτοιο διάλογο. Το Ισλάμ πρέπει ν' αντιλαμβάνεται ως μια θρησκεία, που έχει βελτιώσει πάρα πολύ τη θέση των γυναικών, και τους έδωσε πολλά δικαιώματα, που ο σύγχρονος κόσμος μόλις αναγνώρισε αυτόν τον αιώνα. Το Ισλάμ έχει ακόμη τόσα να προσφέρει στη γυναίκα του σήμερα: αξιοπρέπεια, σεβασμό, προστασία σ' όλες τις απόψεις, και τα στάδια της ζωής της, από τη γέννηση μέχρι το θάνατο, συν την αναγνώριση, την ισορροπία, και τα μέσα για την εκπλήρωση όλων των πνευματικών, διανοητικών, σωματικών και συναισθηματικών αναγκών της. Διόλου παράξενο, που οι περισσότεροι που διαλέγουν να εξισλαμιστούν σε χώρες όπως η Βρετανία είναι οι γυναίκες.

Οι γυναίκες των ΗΠΑ, που προσηλυτίζονται στο Ισλάμ υπερέρχουν των αντρών κατά 4 προς ένα⁸⁵.

Το Ισλάμ έχει πολλά να προσφέρει στον κόσμο μας, που χρειάζεται τόσο πολύ ηθική καθοδήγηση και αρχηγία. Ο πρέσβης Χέρμαν Έϋλτς, σε κατάθεση στην Επιτροπή

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

Εξωτερικών Υποθέσεων του Οίκου των Αντιπροσώπων του Κογκρέσου των ΗΠΑ στις 24 Ιουνίου, 1985, είπε: «*Η Ισλαμική κοινότητα του κόσμου σήμερα είναι μια γειτονιά ενός δισεκατομμυρίου. Είναι ένας εντυπωσιακός αριθμός. Αλλά για μένα εξίσου εντυπωσιακό είναι το γεγονός ότι το Ισλάμ σήμερα είναι η πιο γρήγορα αυξανόμενη μονοθεϊστική θρησκεία. Αυτό είναι κάτι που πρέπει να λάβουμε υπ' όψη. Το Ισλάμ έχει κάτι σωστό. Ελκύει πολύ κόσμο.*»

Ναι, το Ισλάμ έχει κάτι σωστό, και είναι καιρός να μαθευτεί. Ελπίζω, αυτή η μελέτη να είναι ένα βήμα προς αυτή την κατεύθυνση.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ :

1. The Globe and Mail, Oct. 4,1994.
2. Leonard J. Swidler, Women in Judaism: the Status of Women in Formative Judaism (Metuchen, N.J: Scarecrow Press, 1976) p. 115.
3. Thana Kendath, "Memories of an Orthodox youth" in Susannah Heschel, ed. On being a Jewish Feminist (New York: Schocken Books, 1983), pp. 96-97.
4. Swidler, op. cit., pp. 80-81.
5. Rosemary R. Ruether, "Christianity", in Arvind Sharma, ed., Women in World Religions (Albany: State University of New York Press, 1987) p. 209.
6. For all the sayings of the prominent Saints, see Karen Armstrong, The Gospel According to Woman (London: Elm Tree Books, 1986) pp. 52-62. See also Nancy van Vuren, The Subversion of Women as Practiced by Churches, Witch-Hunters, and Other Sexists (Philadelphia: Westminister Press) pp. 28-30.
7. Swidler, op. cit., p. 140.
8. Denise L. Carmody, "Judaism", in Arvind Sharma, ed., op. cit., p. 197.
9. Swidler, op. cit., p. 137.
10. Ibid., p. 138.

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

11. Sally Priesand, *Judaism and the New Woman* (New York: Behrman House, Inc., 1975) p. 24.
12. Swidler, *op. cit.*, p. 115.
13. Lesley Hazleton, *Israeli Women The Reality Behind the Myths* (New York: Simon and Schuster, 1977) p. 41.
14. Gage, *op. cit.* p. 142.
15. Jeffrey H. Togay, "Adultery," *Encyclopaedia Judaica*, Vol. II, col. 313. Also, see Judith Plaskow, *Standing Again at Sinai: Judaism from a Feminist Perspective* (New York: Harper & Row Publishers, 1990) pp. 170-177.
16. Hazleton, *op. cit.*, pp. 41-42.
17. Swidler, *op. cit.*, p. 141.
18. Matilda J. Gage, *Woman, Church, and State* (New York: Truth Seeker Company, 1893) p. 141.
19. Louis M. Epstein, *The Jewish Marriage Contract* (New York: Arno Press, 1973) p. 149.
20. Swidler, *op. cit.*, p. 142.
21. Epstein, *op. cit.*, pp. 164-165.
22. *Ibid.*, pp. 112-113. See also Priesand, *op. cit.*, p. 15.
23. James A. Brundage, *Law, Sex, and Christian Society in Medieval Europe* (Chicago: University of Chicago Press, 1987) p. 88.

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

24. Ibid., p. 480.
25. R. Thompson, *Women in Stuart England and America* (London: Routledge & Kegan Paul, 1974) p. 162.
26. Mary Murray, *The Law of the Father* (London: Routledge, 1995) p. 67.
27. Gage, op. cit., p. 143.
28. For example, see Jeffrey Lang, *Struggling to Surrender*, (Beltsville, MD: Amana Publications, 1994) p. 167.
29. Elsayyed Sabiq, *Fiqh al Sunnah* (Cairo: Darul Fatah lile'lam Al-Arabi, 11th edition, 1994), vol. 2, pp. 218-229.
30. Abdel-Haleem Abu Shuqqa, *Tahreer al Mar'aa fi Asr al Risala* (Kuwait: Dar al Qalam, 1990) pp. 109-112.
31. Leila Badawi, "Islam", in Jean Holm and John Bowker, ed., *Women in Religion* (London: Pinter Publishers, 1994) p. 102.
32. Amir H. Siddiqi, *Studies in Islamic History* (Karachi: Jamiyatul Falah Publications, 3rd edition, 1967) p. 138.
33. Epstein, op. cit., p. 196.
34. Swidler, op. cit., pp. 162-163.
35. The Toronto Star, Apr. 8, 1995.

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

36. Sabiq, op. cit., pp. 318-329. See also Muhammad al Ghazali, Qadaya al Mar'aa bin al Taqaleed al Rakida wal Wafida (Cairo: Dar al Shorooq, 4th edition, 1992) pp. 178-180.

37. Ibid., pp. 313-318.

38. David W. Amram, The Jewish Law of Divorce According to Bible and Talmud (Philadelphia: Edward Stern & CO., Inc., 1896) pp. 125-126.

39. Epstein, op. cit., p. 219.

40. Ibid, pp 156-157.

41. Muhammad Abu Zahra, Usbu al Fiqh al Islami (Cairo: al Majlis al A'la li Ri'ayat al Funun, 1963) p. 66.

42. Epstein, op. cit., p. 122.

43. Armstrong, op. cit., p. 8.

44. Epstein, op. cit., p. 175.

45. Ibid., p. 121.

46. Gage, op. cit., p. 142.

47. B. Aisha Lemu and Fatima Heeren, Woman in Islam (London: Islamic Foundation, 1978) p. 23.

48. Hazleton, op. cit., pp. 45-46.

49. Ibid., p. 47.

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

50. Ibid., p. 49.

51. Swidler, op. cit., pp. 144-148.

52. Hazleton, op. cit., pp 44-45.

53. Eugene Hillman, Polygamy Reconsidered: African Plural Marriage and the Christian Churches (New York: Orbis Books, 1975) p. 140.

54. Ibid., p. 17.

55. Ibid., pp. 88-93.

56. Ibid., pp. 92-97.

57. Philip L. Kilbride, Plural Marriage For Our Times (Westport, Conn.: Bergin & Garvey, 1994) pp. 108-109.

58. The Weekly Review, Aug. 1, 1987.

59. Kilbride, op. cit., p. 126.

60. John D'Emilio and Estelle B. Freedman, Intimate Matters: A history of Sexuality in America (New York: Harper & Row Publishers, 1988) p. 87.

61. Ute Frevert, Women in German History: from Bourgeois Emancipation to Sexual Liberation (New York: Berg Publishers, 1988) pp. 263-264.

62. Ibid., pp. 257-258.

63. Sabiq, op. cit., p. 191.

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

64. Hillman, op. cit., p. 12.
65. Nathan Hare and Julie Hare, ed., *Crisis in Black Sexual Politics* (San Francisco: Black Think Tank, 1989) p. 25.
66. Ibid., p. 26.
67. Kilbride, op. cit., p. 94.
68. Ibid., p. 95.
69. Ibid.
70. Ibid., pp. 95-99.
71. Ibid., p. 118.
72. Lang, op. cit., p. 172.
73. Kilbride, op. cit., pp. 72-73.
74. Sabiq, op. cit., pp. 187-188.
75. Abdul Rahman Doi, *Woman in Shari'ah* (London: Ta-Ha Publishers, 1994) p. 76.
76. Menachem M. Brayer, *The Jewish Woman in Rabbinic Literature: A Psychosocial Perspective* (Hoboken, N.J: Ktav Publishing House, 1986) p. 239.
77. Ibid., pp. 316-317. Also see Swidler, op. cit., pp. 121-123.
78. Ibid., p. 139.

Οι Γυναίκες στο Ισλάμ

79. Susan W. Schneider, *Jewish and Female* (New York: Simon & Schuster, 1984) p. 237.
80. *Ibid.*, pp. 238-239.
81. Alexandra Wright, "Judaism", in Holm and Bowker, ed., *op. cit.*, pp. 128-129
82. Clara M. Henning, "Cannon Law and the Battle of the Sexes" in Rosemary R. Ruether, ed., *Religion and Sexism: Images of Woman in the Jewish and Christian Traditions* (New York: Simon and Schuster, 1974) p. 272.
83. Donald B. Kraybill, *The riddle of the Amish Culture* (Baltimore: Johns Hopkins University Press, 1989) p. 56.
84. Khalil Gibran, *Thoughts and Meditations* (New York: Bantam Books, 1960) p. 28.
85. *The Times*, Nov. 18, 1993.